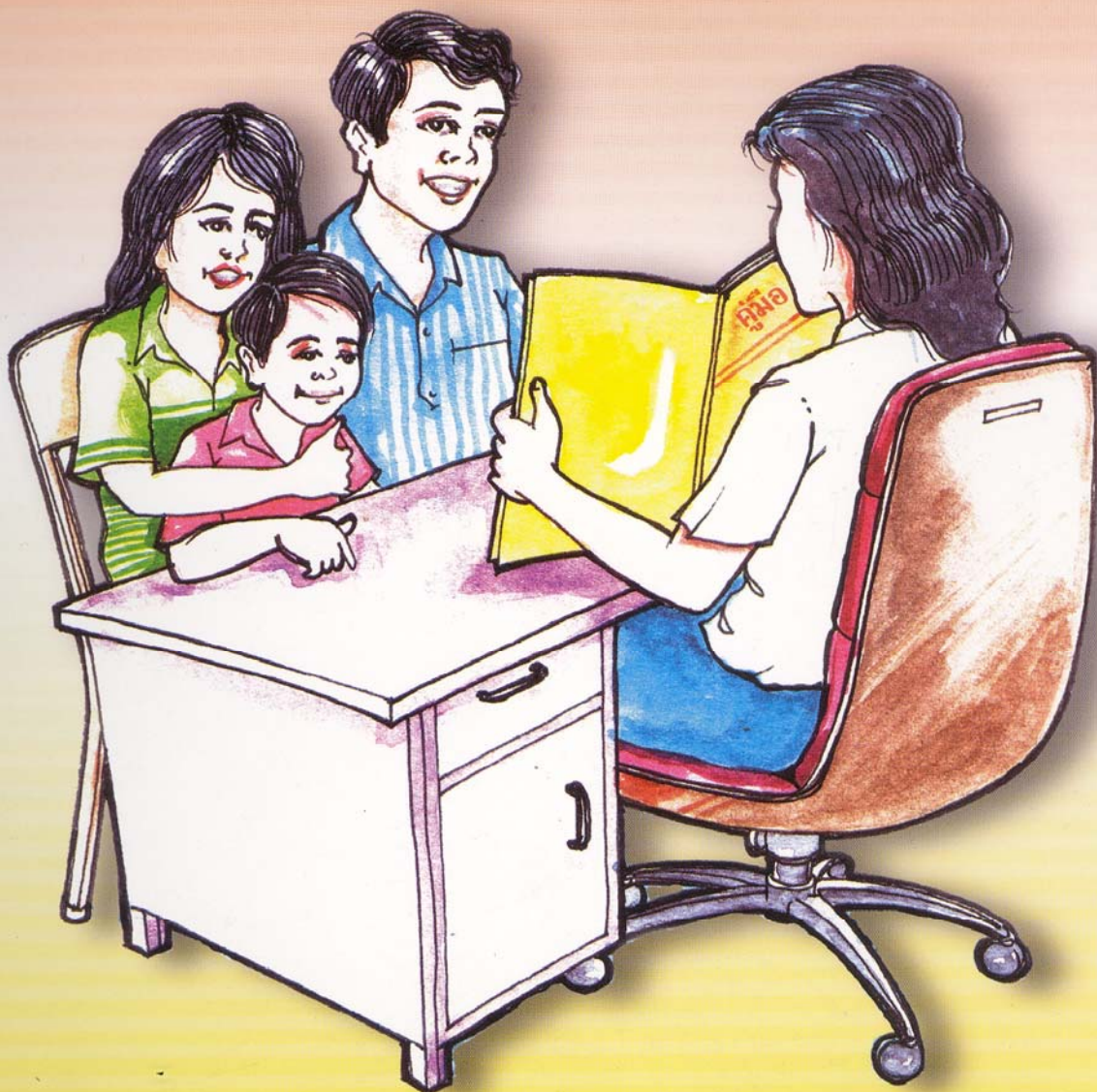

คู่มือ

นักบำบัดครอบครัว ในคลินิก

สถาบันสุขภาพจิต กรมการแพทย์
กระทรวงสาธารณสุข

ISBN 974-422-115-1

คำนำ

คู่มือนักบำบัดครอบครัวในคลินิก จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานการบำบัดผู้ติดยาและสารเสพติด เนื้อหาสาระในคู่มือเล่มนี้ ประกอบด้วยสาระสำคัญสำหรับ นักบำบัดครอบครัวในคลินิกที่จำเป็นต้องทราบตั้งแต่ วัตถุประสงค์ ประโยชน์ของคู่มือ ลักษณะคลินิก คุณสมบัติของนักบำบัดครอบครัว บทบาทหน้าที่ของนักบำบัดครอบครัว ลำดับขั้นในการบำบัด ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ การคัดเลือกครอบครัวเข้าสู่การบำบัด ขั้นตอนการบำบัด ชั้นเตรียมความพร้อม ชั้นบำบัด และชั้นติดตามและประเมินผลการบำบัด สาระสำคัญของการบำบัดครอบครัวรูปแบบต่าง ๆ ตลอดทั้งแบบบันทึกการบำบัด และเครื่องมือที่จำเป็นที่นำมาประกอบการบำบัด

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือนักบำบัดครอบครัวในคลินิกจะเป็นประโยชน์แก่ บุคลากร ผู้ปฏิบัติงานด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาและสารเสพติดต่อไป

คณะทำงาน

27 กันยายน 2547

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	1
หลักการและเหตุผล.....	4
วัตถุประสงค์.....	5
ประโยชน์ของคู่มือนักบำบัดครอบครัวในคลินิก.....	5
ลักษณะคลินิก.....	5
คุณสมบัติของนักบำบัดครอบครัว.....	6
บทบาทหน้าที่ของนักบำบัดครอบครัว.....	6
ลำดับขั้นในการบำบัด.....	7
การคัดเลือกผู้รับการบำบัดและครอบครัวเข้าสู่การบำบัด.....	7
ขั้นตอนการบำบัด.....	7
ขั้นเตรียมความพร้อม.....	7
ขั้นการบำบัด.....	9
ระยะแรกของการบำบัด.....	9
ระยะกลางของการบำบัด.....	11
ระยะสิ้นสุดการบำบัด.....	12
ขั้นติดตามและประเมินผลการบำบัด.....	13
สาระสำคัญของการบำบัดครอบครัวรูปแบบต่าง ๆ	13
สาระสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้นพลวัตทางจิต.....	16
สาระสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้นประสบการณ์นิยมและมนุษยนิยม.....	17
สาระสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้นโครงสร้างของครอบครัว.....	22
สาระสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้นระบบครอบครัว.....	29
สาระสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้นพฤติกรรม	
และที่เน้นการรู้จักและพฤติกรรม.....	35
บรรณานุกรม.....	39
ภาคผนวก.....	40
การเติมประโยคให้สมบูรณ์.....	41
แบบวัดสภาพแวดล้อมในครอบครัว.....	45
การทำแผนที่ครอบครัว.....	55

แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว.....	58
แบบบันทึกการบำบัดครอบครัว.....	68

หลักการและเหตุผล

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่มีมนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน เป็นสถาบันหลัก และเป็นสถาบันแรกในการพัฒนาคน

สำหรับความหมายของคำว่า ครอบครัว ตามนโยบายและแผนงานในการพัฒนาสถาบันครอบครัว (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2541:6) ได้ระบุไว้ว่า ครอบครัว คือ “กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันทางอารมณ์และจิตใจในการดำเนินชีวิตร่วมกัน รวมทั้งการพึ่งพิงกันทางสังคม เศรษฐกิจและมีความสัมพันธ์กันทางกฎหมาย หรือ ทางสายโลหิต ครอบครัวบางครอบครัวอาจมีลักษณะที่เป็นข้อยกเว้นบางประการจากดังกล่าวก็ย่อมได้” ซึ่งข้อยกเว้น อาจหมายรวมถึงครอบครัวที่มีสมาชิกข้ามช่วงอายุอาศัยอยู่ด้วยกัน เช่น ปู่ย่าตายายอาศัยอยู่กับหลานเป็นต้น นอกเหนือจาก การเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งที่ประกอบด้วย พ่อแม่ลูก และครอบครัวขยาย ซึ่งนอกจากจะมีพ่อแม่ลูกแล้ว อาจมีปู่ย่าตายายและญาติอาศัยอยู่ร่วมอยู่ด้วย

ทุกชีวิตในครอบครัว ต่างปรารถนา ชีวิตครอบครัวที่มีความสุข โดยจะต้องมีความรักความอบอุ่นระหว่างกันและกัน โดยพฤติกรรมที่แสดงความรัก ความอบอุ่นนั้น ต้องมีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (สายสุรี จุติกุล. 2540:15-23; อ้างถึงใน Eric Fromm)

1. ต้องเอาใจใส่ดูแล และเอื้ออาทรกัน
2. ต้อง “รู้จัก” คนที่เรารัก
3. ต้องเคารพกันและกัน
4. ต้องมีความรับผิดชอบ
5. ต้องมีความไว้วางใจกันและกัน
6. ต้องให้กำลังใจกันและกัน
7. ต้องให้อภัยกันและกัน
8. ต้องรู้จักสื่อสารในครอบครัว
9. ต้องใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณค่า และมีคุณภาพ
10. ต้องมีการปรับตัวตามภาวะที่เปลี่ยนแปลงของบุคคลในครอบครัว
11. ต้องรู้จักหน้าที่ในครอบครัว และช่วยเหลือกันและกัน
12. มีความใกล้ชิดทางสัมผัสด้วย

ลักษณะทั้ง12ประการดังกล่าวข้างต้น เป็นลักษณะสำคัญที่แสดงออกถึงความรักที่จะเพิ่มความอบอุ่นและความผูกพันแก่สมาชิกในครอบครัว

อย่างไรก็ตาม จากสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นสภาพครอบครัวที่มีทั้งครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่น ต่างคนต่างอยู่ สมาชิกครอบครัวบางคนติดยาหรือเสพสารเสพติด ขาดความรัก ความใกล้ชิด ทำให้ครอบครัวไม่เข้มแข็ง อ่อนแอ ความกดดันต่าง ๆ เหล่านี้ อาจเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้คนหันมาเริ่มทดลองเสพสารเสพติด จนกลายเป็นผู้ ติดยาและสารเสพติด

ด้วยเหตุนี้ บุคลากรที่จะช่วยให้ผู้ที่ไข้ยาและสารเสพติดมีความรู้สึกดีขึ้นมีพลังที่จะเผชิญปัญหาในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้ง ความวิตกกังวล หรือความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง คือนักบำบัดครอบครัว ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลที่เปรียบพร้อมทั้งคุณสมบัติที่พึงประสงค์ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการบำบัดครอบครัว ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้ผู้รับการบำบัดสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข และมีความภาคภูมิใจในตนเองในที่สุด

วัตถุประสงค์

เพื่อใช้เป็นคู่มือในการบำบัดครอบครัวสำหรับนักบำบัดที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานของคลินิกยาเสพติด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ที่ไข้ยาและสารเสพติด ให้สามารถเผชิญปัญหา และปรับตัวต่อปัญหา ตลอดทั้งเรียนรู้วิธีการและทักษะใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา เพื่อปรับประคับประคองตนเอง เปลี่ยนแปลงตนเองให้เลิกไข้ยาหรือสารเสพติด และพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณค่าและมีความสุข

ประโยชน์ของคู่มือ

คู่มือนักบำบัดครอบครัวในคลินิก จะเป็นแนวทางในการให้การบำบัดผู้ที่ไข้ยาและสารเสพติด ตลอดทั้ง จะส่งผลให้ทุกชีวิตในครอบครัวของผู้ที่ไข้ยาและสารเสพติด เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา และเผชิญปัญหาครอบครัว เพื่อให้ชีวิตครอบครัวมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ลักษณะคลินิก

คลินิกที่ให้การบำบัด ควรมีลักษณะดังนี้

1. มีห้องที่เป็นสัดส่วน ปลอดภัย สงบ สีสันห้องต้องไม่ทึบ
2. ไม่มีคนพลุกพล่าน หรือเดินผ่านไปมาตลอดเวลา
3. มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่ร้อนอบอ้าว และมีแสงสว่างเพียงพอ
4. ไม่ตกแต่งห้องจนรุงรัง สะอาดเรียบร้อย
5. มีโต๊ะ เก้าอี้สำหรับผู้รับการบำบัดในการตอบแบบประเมินหรือแบบวัดต่าง ๆ
6. มีเก้าอี้ 2-5 ตัวสำหรับผู้รับการบำบัด สมาชิกครอบครัว และนักบำบัด
7. มีตู้สำหรับเก็บเอกสารและเครื่องมือประกอบการให้การบำบัด

คุณสมบัติของนักบำบัดครอบครัว

คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของนักบำบัดครอบครัว

1. มีความรู้พื้นฐานทางจิตวิทยา
2. มีความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและรายบุคคล
3. ผ่านการอบรมการให้คำปรึกษาเบื้องต้นหรือการบำบัดเบื้องต้น
4. ผ่านการอบรม ตามหลักสูตรคลินิกครอบครัวในสถานบำบัดยาเสพติด
5. มีประสบการณ์ ในการบำบัดครอบครัวหรือการให้คำปรึกษาครอบครัวอย่างน้อย 1 ปี
6. มีบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นนักบำบัดครอบครัว
  - 6.1 ความเป็นมิตร มีสัมพันธภาพอันอบอุ่นกับผู้รับการบำบัด
  - 6.2 มีความจริงใจ ไม่เสแสร้ง เป็นที่น่าไว้วางใจ
  - 6.3 ยอมรับผู้รับการบำบัดโดยปราศจากเงื่อนไข
  - 6.4 รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
  - 6.5 มีความเข้าใจ และเห็นใจผู้อื่น
  - 6.6 ให้เกียรติและเคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น
  - 6.7 มีความสุขุมและมีความมั่นคงทางจิตใจ
  - 6.8 มีความยืดหยุ่น ไม่ตายตัว ใจกว้าง เปิดตนเองให้กับประสบการณ์ใหม่ ๆ
  - 6.9 มีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นที่จะให้ความช่วยเหลือและบริการ
  - 6.10 มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ
  - 6.11 มีความมั่นใจในตนเอง
  - 6.12 สามารถรักษาความลับได้
  - 6.13 มีจรรยาบรรณวิชาชีพ
7. มีความรู้เกี่ยวกับ การพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย
8. มีความรู้เกี่ยวกับ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติสิทธิผู้ป่วยกฎหมายวิชาชีพ

บทบาทหน้าที่ของนักบำบัดครอบครัว

นักบำบัดครอบครัวต้อง

1. สามารถสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตร ที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้รับการบำบัดและนักบำบัด
2. สามารถสื่อให้ผู้รับการบำบัดเข้าใจวัตถุประสงค์ของการบำบัดครอบครัว
3. ช่วยให้ผู้รับการบำบัดมีความเข้าใจตนเองและบริบทแวดล้อม
4. สนับสนุน ให้กำลังใจ เอื้ออำนวยความสะดวก ที่จะช่วยให้ผู้รับการบำบัดพยายามแก้ปัญหา และสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง ตลอดจน สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตนเองและปรับตัวได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

5. ให้กำลังใจผู้รับการบำบัดในการแก้ปัญหา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเอง ตลอด ทั้ง วางแผนเพื่ออนาคต
6. สามารถประสานงานกับบุคลากรในหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ ของผู้รับการบำบัด
7. ติดตามผลและประเมินผลของการให้บริการการบำบัดครอบครัว
8. พัฒนายุทธวิธีในการบำบัดครอบครัวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ลำดับชั้นในการบำบัด

ลำดับชั้นในการบำบัดประกอบด้วย การคัดเลือกผู้รับการบำบัดและครอบครัวเข้าสู่อการ บำบัด ขั้นตอนการบำบัด ซึ่งได้แก่ ชั้นเตรียมความพร้อม ขั้นตอนการบำบัด และชั้นติดตามผล และ ประเมินผลการบำบัด ดังสาระสำคัญต่อไปนี้

1. การคัดเลือกผู้รับการบำบัด และครอบครัวเข้าสู่อการบำบัด

1. ผู้รับการบำบัดต้องไม่มีอาการทางจิต ไม่มีอาการประสาทหลอน หรือหวาดระแวง ไม่อยู่ในภาวะขาดยา
2. ผู้รับการบำบัดสามารถรับรู้ สามารถสื่อสาร และสนทนาตอบโต้ได้
3. ผู้รับการบำบัดเป็นผู้ป่วยที่ถูกส่งตัวมารับการบำบัด ตามพระราชบัญญัติยาเสพติด
4. ปัญหาที่ผู้เข้ารับการบำบัดประสบ เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องหรือมีสาเหตุมาจาก ครอบครัว
5. เป็นครอบครัวที่มีผู้เสพสารเสพติด
6. สมาชิกครอบครัวสมัครใจ มีความพร้อมและให้ความร่วมมือในการบำบัด
7. บุคคลใกล้ชิด หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการบำบัด
8. บุคคลที่เข้าร่วมในการบำบัด ไม่ว่าจะเป็สมาชิกครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิด จะต้องไม่มีอาการทางจิตรบกวนการบำบัด
9. หากสมาชิกครอบครัว(บิดา มารดา หรือผู้รับการบำบัด) ยังมีอารมณ์ระหว่างกัน เช่น โกรธ ไม่พอใจ หรือขัดแย้งกัน อย่างรุนแรง ผู้บำบัดควรขอพบหรือสัมภาษณ์ สมาชิกทีละคน เพื่อปรับอารมณ์ให้อยู่ในสภาพปกติ ก่อนให้การบำบัด

2. ขั้นตอนการบำบัด

ขั้นตอนการบำบัด ประกอบด้วย ชั้นเตรียมความพร้อม ขั้นตอนการบำบัด และชั้นติดตามผล และการประเมินผลการบำบัด ดังสาระสำคัญต่อไปนี้

2.1 ชั้นเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เพื่อสร้างสัมพันธภาพเพื่อ ชี้แจงจุดมุ่งหมายของการบำบัด เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เพื่อประเมินครอบครัว เพื่อกำหนด สมมติฐานในการบำบัด และเพื่อกำหนด วัน เวลา และสถานที่ในการบำบัดครั้งต่อไป

2.1.1 การสัมภาษณ์

1) เป้าหมายที่สำคัญของการสัมภาษณ์มีดังนี้:

- (1) เพื่อสร้างสัมพันธภาพ และสร้างการเป็นพันธมิตรกับสมาชิกครอบครัวและผู้รับการบำบัด โดยยอมรับตามที่เขาเป็น รับฟังความคิดและความรู้สึกของทุกๆ คนด้วยความเคารพ ด้วยความเข้าใจและให้การยอมรับตามที่เขาเป็น
- (2) เพื่อชี้แจงจุดมุ่งหมายของการบำบัด ระยะเวลาในการบำบัด วัน เวลา และสถานที่ในการบำบัด และการรักษาความลับของผู้รับการบำบัดและของสมาชิกครอบครัว ซึ่งเป็นจรรยาบรรณวิชาชีพของนักบำบัด
- (3) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของผู้รับการบำบัดและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ จากผู้รับการบำบัด และสมาชิกครอบครัวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่ละคนฟังด้วยความใส่ใจกับมุมมองของแต่ละคนในการเสนอปัญหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อจะได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดทั้งสังเกต และรับรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกแต่ละคน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดสมมติฐานที่คาดว่า จะเป็นไปได้เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดวิถีทางในการบำบัด

2.1.2 การประเมินครอบครัว:

เพื่อประเมินครอบครัว เกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกครอบครัว ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัว การสื่อสาร ความผูกพันทางอารมณ์ การตอบสนองทางอารมณ์ การแก้ไขปัญหา การเผชิญความขัดแย้งที่เกิดขึ้น สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัวตลอดทั้งบุคลิกภาพของผู้รับการบำบัดโดยการสัมภาษณ์ การเขียน แผนภูมิครอบครัวโดยผู้บำบัดจะเป็นผู้เขียนแผนภูมิครอบครัวที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติครอบครัว การใช้แบบประเมินการทำหน้าที่ครอบครัวและหรือการใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยา เช่น การวาดภาพครอบครัว การวาดภาพ “บ้าน ต้นไม้ และคน” เป็นต้น (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก)

2.1.3 การกำหนดสมมติฐานในการบำบัด

เพื่อกำหนดสมมติฐานหรือแนวทางหรือวิถีทางที่คาดว่า จะเกี่ยวข้อง จะเป็นไปได้ และจะเป็นประโยชน์ต่อการบำบัด โดยผู้บำบัดจะประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ และเรื่องราวต่าง ๆ ของผู้รับการบำบัด และบุคคลที่เกี่ยวข้อง และข้อมูล

ได้จากการประเมินครอบครัวที่ได้จากการตอบแบบประเมิน หรือ การทดสอบทางจิตวิทยา มากำหนดแนวทางหรือวิถีทางในการบำบัดต่อไป

2.1.4 การกำหนด วัน เวลา และสถานที่ในการบำบัด

เพื่อหัด วัน เวลา และสถานที่ในการบำบัดในแต่ละครั้ง จะช่วยให้ผู้รับการบำบัด และสมาชิกครอบครัวได้เตรียมตัวและเห็นความสำคัญของการมารับการบำบัดอย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะสิ้นสุดหรือยุติการบำบัด

2.2 ขั้นการบำบัด ประกอบด้วย 3 ระยะคือ ระยะแรกของการบำบัด ระยะกลางของการบำบัด ระยะสิ้นสุดหรือยุติการบำบัด ดังสาระสำคัญต่อไปนี้

2.2.1 ระยะแรกของการบำบัด (The Early Phase of Therapy)

- 1) เป้าหมายของระยะแรกของการบำบัด คือ เพื่อตรวจสอบสมมติฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจากการประเมินครอบครัวในขั้นเตรียมความพร้อมว่า สอดคล้องกับสภาพปัญหาและเหตุแห่งปัญหาตามความเป็นจริงหรือไม่ อย่างไรก็ตาม สมมติฐานที่กำหนดจากขั้นเตรียมความพร้อม ก็อาจจะปรับเปลี่ยนได้ หากมีข้อมูลต่าง ๆ ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องราวต่าง ๆ ของผู้รับการบำบัดมากที่สุด
- 2) ศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว และเหตุแห่งปัญหาครอบครัว ซึ่งส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

(1) สภาพปัญหา: สภาพปัญหาส่วนมากที่ครอบครัวประสบ

เช่น

- ปัญหาเกี่ยวกับการเป็นสามีภรรยา
- ปัญหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา
- ปัญหาเกี่ยวกับลักษณะครอบครัวที่มีความเสี่ยงสูง
- ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และบทบาทของครอบครัว
- ปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัว
- ปัญหาเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ของครอบครัว
- ปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครอบครัว
- ปัญหาเกี่ยวกับช่องว่างระหว่างวัยของบิดา มารดา และบุตรธิดา
- ปัญหาเกี่ยวกับ ข้อกฎหมาย และบริการทางสังคม

(2) เหตุแห่งปัญหาที่ครอบครัวประสบ

ความอ่อนแอและสภาวะวิกฤตในครอบครัว ส่วนมากเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ ๆ เช่น

- ความไม่พร้อมของบิดามารดา โดยเฉพาะการมี จิตใจที่ไม่มั่นคง มีปัญหาทางอารมณ์ มีปัญหาสุขภาพทางกาย มีอายุน้อยตอนมีบุตรธิดา หรือมีช่องว่างระหว่างวัยระหว่างบิดามารดา และบุตรธิดามีปัญหาทางสังคม ปัญหาด้านความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพ
- สภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตครอบครัว
- ขาดจิตสำนึก และพลังร่วมกันจากทุกสถาบันในสังคมที่จะพัฒนาทุกชีวิตในครอบครัว ป้องกัน และแก้ปัญหาครอบครัว เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- สื่อมวลชนยังให้ความสำคัญ และความสนใจในการพัฒนาครอบครัวไม่เพียงพอ อีกทั้งยังผลิตและนำเสนอสื่อต่าง ๆ ที่ตอกย้ำให้เกิดผลทางลบแก่ผู้รับสาร และกระตุ้นให้เกิดการเลียนแบบ ซึ่งยังคงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาครอบครัว

(3) เทคนิคพื้นฐาน(Basic Techniques) ที่สำคัญ ๆ ที่สามารถนำมาใช้ใน ระยะแรกและทุก ๆ ระยะของการบำบัด ได้แก่

- (1) การฟัง
- (2) การใช้คำถามปลายเปิด
- (3) การสะท้อนความรู้สึก
- (4) การทวนคำหรือข้อความ
- (5) การให้กำลังใจ
- (6) การตีความเพื่อให้กระจ่างในปัญหา
- (7) การแสดงบทบาทสมมติ
- (8) การสนทนาโดยใช้เก้าอี้ว่างเปล่าให้เป็นตัวแทนของคู่สนทนา และการสลับบทบาท
- (9) การสื่อสารที่ประสิทธิภาพ โดย
  - ใช้การสื่อสารที่สอดคล้องกัน หรือ รับกัน หรือไปด้วยกัน
  - การสื่อสารโดยใช้สรรพนาม “ฉัน” หรือ “ชื่อเล่น” หรือ “ชื่อตนเอง” เพื่อแสดงความรับผิดชอบในคำพูดของตน และได้สัมผัสความรู้สึกตนเอง
- (10) การสรุปการสนทนาเป็นระยะ ๆ
- (11) การสรุปสาระสำคัญ ๆ ก่อนยุติการบำบัดในแต่ละครั้ง

(4) บทบาทของผู้บำบัด

ในระยะแรกของการบำบัด บทบาทที่สำคัญของผู้บำบัดมีดังนี้

- (1) ผู้บำบัดรับฟังปัญหาหรือเรื่องราวของผู้รับการบำบัดและ

หรือของสมาชิกครอบครัว

- (2) ให้ความเคารพ และให้เกียรติผู้รับการบำบัด
- (3) ทำความเข้าใจทุกข์ของผู้รับการบำบัด ไวต่อความรู้สึก สามารถเข้าถึงโลกส่วนตัวของผู้รับการบำบัด
- (4) มีศิลป์ในการสร้างสัมพันธภาพ สามารถสร้างความอบอุ่นแก่ผู้รับบริการทั้งผู้รับการบำบัด และสมาชิกครอบครัว และมีศิลป์ในการสื่อสาร
- (5) ให้กำลังใจ กระตุ้นให้ครอบครัวค้นหาศักยภาพพลังของครอบครัวและของสมาชิกครอบครัวแต่ละคน
- (6) อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดบรรยากาศของการเอื้ออาทร
- (7) สนับสนุนให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก เกี่ยวกับปัญหาหรือ เรื่องราวที่กำลังประสบ
- (8) ฝึกสมาชิกให้กล้าพูดในสิ่งที่ตนเองเห็น คิดและรู้สึก เพื่อให้สามารถเปิดเผยข้อขัดแย้งในใจหรือความรู้สึกไม่สบายใจที่เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้บำบัดและสมาชิกคนอื่น ๆ ได้รับความรู้สึก ความคิด ความต้องการ และความคาดหวังของสมาชิกท่านั้น ๆ ได้ตรงประเด็นยิ่งขึ้น
- (9) สนับสนุนให้ผู้รับการบำบัด และสมาชิกครอบครัวมีพลังใจ และแรงจูงใจ พร้อมทั้งจะช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2.2.2 ระยะเวลาของการบำบัด (The Middle Phase of Therapy)

1) เป้าหมายของระยะกลางของการบำบัด คือ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการบำบัดและสมาชิกครอบครัวได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ยอมรับปัญหา และมีความเข้าใจกันและกัน มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และสมาชิกครอบครัวมากขึ้น ตลอดทั้ง พร้อมทั้งพัฒนาสัมพันธภาพ ในครอบครัวให้ดีขึ้น

โดยผู้บำบัดจะเปิดโอกาส สนับสนุนให้สมาชิกสนทนา พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน และ ผู้บำบัด จะคอยสังเกตเอื้ออำนวยความสะดวก ให้กำลังใจ และจะไม่เข้าไปขัดจังหวะหรือ ทำให้การสนทนาระหว่างสมาชิกครอบครัวชะงักหรือสะดุดหยุดลง ตลอดทั้ง จะไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือ ต่ำหนิสมาชิกหรือการ แสดงออกของสมาชิกครอบครัวคนใด

2) เทคนิคที่นำมาใช้ในระยะเวลาของการบำบัด

ในระยะกลางของการบำบัดนี้ ผู้บำบัดสามารถพิจารณาเลือกสรรเทคนิคต่าง ๆ ของการบำบัดครอบครัวให้สอดคล้องสัมพันธ์กับลักษณะหรือสภาพปัญหาของผู้รับการบำบัดและหรือของสมาชิกครอบครัวตลอดทั้ง ปัจจัยต่าง ๆ ที่อยู่ในบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้รับการบำบัด ชีวิตครอบครัวและหรือชีวิตการงานของผู้รับการบำบัด และครอบครัว โดยจะนำเสนอเป้าหมาย เทคนิค และบทบาทสำคัญๆของผู้บำบัดครอบครัวตามแนวความคิดของการบำบัดครอบครัวต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1) การบำบัดครอบครัวที่เน้นพลังทางจิต
- 2) การบำบัดครอบครัวที่เน้นประสบการณ์นิยม/มนุษยนิยม
- 3) การบำบัดครอบครัวที่เน้นโครงสร้างของครอบครัว
- 4) การบำบัดครอบครัวที่เน้นระบบครอบครัว
- 5) การบำบัดครอบครัวที่เน้นพฤติกรรม และที่เน้นการรู้คิดและพฤติกรรม

2.2.3 ระยะสิ้นสุดการบำบัด (Termination Phase)

ระยะสิ้นสุดของการบำบัด หรือขั้นยุติการบำบัด จะเกิดขึ้นต่อเมื่อปัญหาที่ผู้เข้ารับการบำบัด หรือสมาชิกครอบครัวนำเสนอ ได้รับการแก้ไขหรือได้รับการส่งเสริมให้ดีขึ้น สมาชิกครอบครัวพึงพอใจตามเป้าหมายที่มาขอรับบริการ สมาชิกครอบครัวเข้าใจพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความรู้สึกของตนเองมากยิ่งขึ้น ได้เรียนรู้ว่า สิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดไม่ควรกระทำ และจะทำการที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดปัญหาเดิม ๆ ขึ้นอีก เรียนรู้ที่จะป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ ในอนาคตตลอดทั้ง พัฒนา และเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัวให้ดีขึ้น

ในขั้นยุติการบำบัดซึ่งเป็นระยะสิ้นสุดการบำบัดนี้ ผู้บำบัดจะต้องวางแผนร่วมกับผู้รับการบำบัด และหรือสมาชิกครอบครัวถึงการจะยุติการบำบัดโดยเตรียมการที่จะยุติการบำบัด โดยลดความถี่ของการพบกันลงและการยุติการบำบัดนี้ ผู้บำบัดจะต้อง

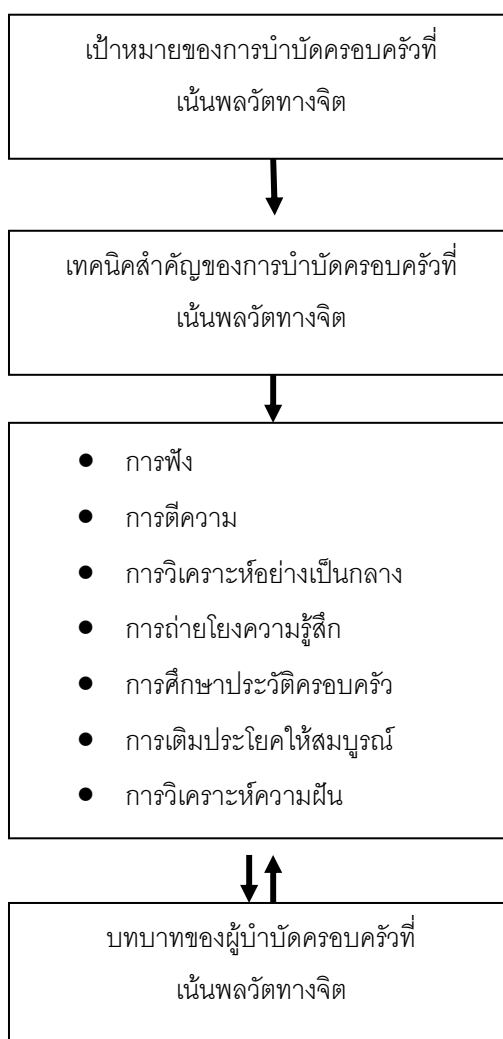
- (1) กล่าวถึง การยุติการบำบัด โดยสรุปผลของการบำบัด
- (2) อภิปรายถึงเป้าหมายระยะยาว และหนทางที่จะป้องกัน มิให้ปัญหาที่เคยเกิดขึ้น กลับคืนมาอีกในอนาคต
- (3) ติดตามผลเป็นระยะ ๆ ถึงแม้ว่า การบำบัดจะยุติไปแล้ว

2.3 ขั้นติดตามและประเมินผลการบำบัด

ผู้บำบัดจะต้องติดตามและประเมินผลการบำบัดเป็นระยะ ๆ เพื่อพัฒนาวิธีการบำบัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้รับการบำบัดและหากมีประเด็นปัญหาใดเกิดขึ้นกับผู้รับการบำบัด ผู้บำบัดจะได้หาทางให้การช่วยเหลือหรือแก้ไขได้ทันที

สาระสำคัญของการบำบัดครอบครัวรูปแบบต่าง ๆ มีดังนี้

1. สาระสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้นพลวัตทางจิต ประกอบด้วย

การบำบัดครอบครัวที่เน้นพลวัตทางจิต (Psychodynamic Family Therapy)

1. เป้าหมายของการบำบัดครอบครัวที่เน้นพลวัตทางจิต:

เพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจซึ่งเป็นความรู้สึกทางลบที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีต แต่ยังคงฝังใจ และยังไม่สามารถจัดการกับความรูสึกนั้นได้ในปัจจุบัน แม้ว่าจะไม่ได้แสดงออกให้บุคคลอื่นเห็นหรือรับรู้ก็ตาม หากสามารถลดความขัดแย้งที่ฝังใจนี้ได้

จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความคิด ความรู้สึก ของผู้รับการบำบัด อันจะส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวในวิถีทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. เทคนิคสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เห็นผลวัดทางจิต ได้แก่

2.1 การฟัง เป็นเทคนิคที่ผู้บำบัดฟังอย่างตั้งใจ ฟังอย่างใส่ใจ ฟังอย่างเข้าใจและเห็นใจ แล้วจับประเด็นที่เป็นสาระสำคัญที่ครอบคลุมทั้งเนื้อหาและความรู้สึก เพื่อสื่อกลับให้ผู้รับการบำบัดได้รับรู้ เข้าใจ และได้สัมผัสเรื่องราวและ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 การตีความ เป็นเทคนิคที่จะช่วยให้ผู้รับการบำบัด กระจางในปัญหาอันจะนำไปสู่ความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ดียิ่งขึ้น

2.3 การวิเคราะห์อย่างเป็นกลาง เป็นเทคนิคที่ผู้บำบัดจะวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยไม่เข้าข้างผู้รับการบำบัดหรือสมาชิกครอบครัวคนใดคนหนึ่ง เพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกหรือความขัดแย้งในใจที่ฝังใจ และในที่สุด จะช่วยให้เกิด การเปลี่ยนแปลงด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้รับการบำบัดและสมาชิกครอบครัว

2.4 การถ่ายโยงความรู้สึก (Transference)

เป็นเทคนิคที่ผู้บำบัดให้ผู้รับการบำบัดเล่าถึงเรื่องราวและความรู้สึกขัดแย้งที่ยังฝังลึกอยู่ในใจยังคงค้างคาอยู่ในใจเกี่ยวกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิตของผู้รับการบำบัด และเมื่อผู้บำบัดได้รับทราบเรื่องราว และความรู้สึกที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่เป็นปมปัญหาของผู้รับการบำบัดที่ได้ถ่ายโยงความรู้สึกนั้นมาสู่ผู้บำบัดแล้ว ผู้บำบัดจะใช้เทคนิคพื้นฐานของการบำบัด เช่น การสะท้อนความรู้สึก การตีความเพื่อให้เกิดความกระจางในปมปัญหานั้น ๆ ฯลฯ เพื่อให้ผู้รับการบำบัดสัมผัสความรู้สึกของตนเองสามารถปลดปล่อยอารมณ์และความรู้สึกที่ค้างคาใจออกมา อีกทั้งยังได้สำรวจความคิด ความรู้สึก ของตนเอง เกี่ยวกับปมปัญหาที่ฝังใจอีกครั้งหนึ่ง เกิดการหยั่งรู้ในเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ตรงประเด็นและชัดเจนยิ่งขึ้น และเรียนรู้แนวทางหรือวิธีการใหม่ๆที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในทางสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

2.5 การศึกษาประวัติครอบครัว (Family Life History)

เป็นเทคนิคหรือวิธีการที่จะช่วยให้ทราบภูมิหลังของครอบครัว เหตุการณ์ และประสบการณ์ในชีวิตของผู้รับการบำบัดและของสมาชิกครอบครัวแต่ละคน และรูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัว โดยผู้บำบัดจะทำหน้าที่สัมภาษณ์ผู้รับการบำบัดและสมาชิกครอบครัวทีละคนเพื่อให้ได้ข้อมูล ต่าง ๆ ตลอดทั้ง สาเหตุ

และความเป็นมาของปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้ง จะช่วยให้ผู้รับการบำบัดเข้าใจเรื่องราว และประเด็นปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตของตนเองชัดเจน ยิ่งขึ้น

2.6 การเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion)

เป็นเทคนิคที่จะช่วยให้ทราบถึงสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้รับการบำบัด ที่มีต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งความรู้สึกของผู้รับการบำบัดที่มีต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ความคิดเห็น ความต้องการ และความคาดหวังของผู้รับการบำบัด และของสมาชิกแต่ละคนที่มีต่อกันและกันโดยผู้บำบัดจะให้ผู้รับการบำบัด เติมประโยคในแบบทดสอบให้สมบูรณ์ ดังตัวอย่างที่ตัดตอนมานำเสนอ ณ ที่นี้ และภายหลังที่ผู้รับการบำบัดตอบแบบทดสอบดังกล่าวแล้ว ผู้บำบัดจะนำคำตอบที่ได้ มาใช้เป็นข้อมูลที่จะช่วยนำร่องในการสนทนา เพื่อจะได้นำข้อมูลที่แฝงเร้นและลึกซึ้งภายใต้คำตอบนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่กระจ่างชัดเจนยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการให้การช่วยเหลือผู้รับการบำบัด และครอบครัวต่อไป

ตัวอย่าง	การเติมประโยคให้สมบูรณ์ เช่น
	ฉันรู้สึกว่าคุณพ่อของฉัน.....
	ฉันคงจะมีความสุข ถ้า.....
	ฉันอยากให้ คุณแม่ของฉัน.....
	ฉันหวังว่า ครอบครัวของฉัน.....

2.7 การวิเคราะห์ความฝัน (Dream Analysis)

เป็นเทคนิคที่ผู้บำบัด จะวิเคราะห์ความฝันของผู้รับการบำบัด โดยความฝันของผู้รับการบำบัดเป็นสิ่งที่ผู้รับการบำบัด ประารถนา ต้องการ เก็บกด หรือกลัวบางสิ่งบางอย่าง หรือเป็นความขัดแย้งในใจที่ไม่สามารถเปิดเผยได้โดยตรง หรือไม่ สามารถจัดการได้หรือเป็นสิ่งที่ผู้รับการบำบัดไม่อาจยอมรับได้ แต่แสดงออกมาในรูปของความฝัน

ในการวิเคราะห์ความฝันนี้ ผู้บำบัดจะให้ผู้รับการบำบัดเล่าความฝันของตัวเอง และผู้บำบัดจะวิเคราะห์และแปลความหมายของความฝัน ว่าสิ่งที่เขาฝันนั้นหมายความว่าอะไร และสัมพันธ์กับความต้องการหรือความปรารถนาอะไร ที่ผู้รับการบำบัดยังไม่ได้รับการตอบสนอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับการบำบัดเปิดเผยสิ่งที่อยู่ในจิตใต้สำนึกของเขา ทำให้ผู้รับการบำบัดเข้าใจปัญหาที่เขาไม่สามารถแก้ไขได้และเก็บกดไว้ในจิตใต้สำนึก

เทคนิคต่าง ๆ ของการบำบัดครอบครัวที่เน้นแนวพลวัตทางจิตดังกล่าวข้างต้น เป็นเทคนิคที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้รับการบำบัดได้เข้าใจเรื่องราวในจิตใต้สำนึก ความทรงจำในวัยเด็กหรือในอดีต บุคคลที่สำคัญใน

ชีวิต ตลอดทั้ง ความต้องการ ความปรารถนา และความคาดหวังของ
ตนเอง ได้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น

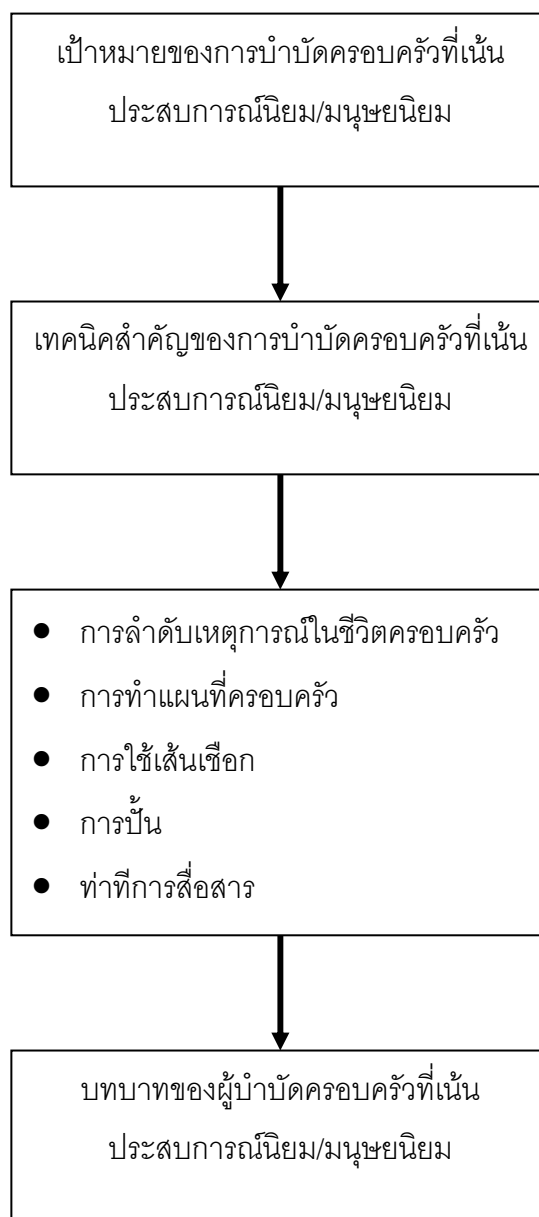
3. บทบาทของผู้บำบัดครอบครัวที่เน้นพลวัตทางจิต

ผู้บำบัดมีบทบาทสำคัญที่จะใช้เทคนิคต่าง ๆ ของการบำบัด
ครอบครัวตามแนวพลวัตทางจิต ดังกล่าวข้างต้นเพื่อช่วยให้ผู้รับการบำบัด
และสมาชิกครอบครัวหลุดพ้นจากความรู้สึกทางลบ เช่น ความไม่พอใจ
ความโกรธ ความขัดแย้ง ที่ฝังใจตั้งแต่อดีตและความรู้สึกเหล่านั้น ยังคงอยู่
ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ในปัจจุบัน และเพื่อให้สามารถมองเห็นปัญหา
หรือเรื่องราวในอดีตที่เกิดขึ้นอย่างทะลุปรุโปร่งด้วยสายตาที่แหลมคม อัน
ส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ตลอดทั้งเพื่อให้ผู้รับการ
บำบัดและสมาชิกครอบครัวเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ดังนั้นผู้บำบัดจึงมี
บทบาทที่สำคัญๆ ดังนี้

ก. มีบทบาทเสมือนครูที่ดี พ่อแม่ที่ดี ที่จะช่วยให้ผู้รับการบำบัดเกิด
ความไว้วางใจ เข้าใจในความปรารถนาที่ดีของผู้บำบัด เพื่อให้ผู้รับการ
บำบัด สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองในวิถีทางที่ดีขึ้น

ข. มีบทบาทที่จะช่วยสนับสนุน ส่งเสริม กระตุ้น ให้กำลังใจผู้รับ
การบำบัดในการปรับเปลี่ยนชีวิตของตนเอง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน
ทิศทางที่พึงประสงค์

2. สำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เห็นประสบการณ์นิยม/มนุษยนิยม ประกอบด้วย

การบำบัดครอบครัวที่เน้นประสบการณ์นิยม/มนุษยนิยม

(Experiential / Humanistic Family Therapy)

1. เป้าหมายของการบำบัดครอบครัวที่เน้นประสบการณ์นิยม มนุษยนิยม :

1.1 เพื่อพัฒนาให้แต่ละบุคคลมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น มีความหวังในชีวิต เรียนรู้ และพัฒนาทักษะและกระบวนการในการเผชิญปัญหา สามารถตัดสินใจเลือก ทางเลือกที่เหมาะสมและรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองเลือกและผลที่จะเกิดขึ้นตามมา

1.2 เพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลได้พัฒนาตนเอง มีเหตุผลเหนืออารมณ์ ปรับปรุง และพัฒนาการสื่อสารที่ชัดเจน ตรงไปตรงมา และสอดคล้องกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เรียนรู้วิธีการจัดการกับปัญหา มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความอดทน อดกลั้น มีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น และรู้สึกว่า ชีวิตนี้มีคุณค่า

2. เทคนิคสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้น ประสบการณ์นิยม /มนุษยนิยม ได้แก่ เทคนิคต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.1 การลำดับเหตุการณ์ในชีวิตครอบครัว

(Family – Life Fact Chronology) โดยผู้บำบัดจะสัมภาษณ์เรื่องราวต่าง ๆ และ เหตุการณ์สำคัญ ๆ ในชีวิตของผู้รับการบำบัดและสัมภาษณ์ประวัติครอบครัวตั้งแต่วัย รุ่น ปู่ย่าตายาย บิดา มารดา จนถึงรุ่นปัจจุบัน เพื่อทำความเข้าใจเรื่องราวของ พัฒนาการครอบครัว ทบพทวนลักษณะของรูปแบบครอบครัวและแนวความคิดที่ สำคัญที่ได้เป็นรากฐานของสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับ การบำบัดและสมาชิกครอบครัวเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้ดีขึ้น รวมทั้งได้รับรู้ และ เข้าใจถึงอิทธิพลในอดีตที่ส่งผลต่อตนเองและครอบครัวในปัจจุบัน

2.2 การทำแผนที่ครอบครัว (Family Maps)

แผนที่ครอบครัวมีลักษณะคล้ายจีโนแกรม(Genogram) เป็นแผนที่ที่ทำให้เห็นภาพ โครงสร้างของครอบครัวอย่างน้อย 3 รุ่น คือ รุ่นปัจจุบันของผู้รับการบำบัด รุ่นบิดา มารดา และรุ่นปู่ย่าตายาย ของผู้รับการบำบัด โดยแผนที่ครอบครัวนี้ ผู้บำบัดจะ เป็นผู้เขียนแผนที่ ดังกล่าวโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติและ เรื่องราวในชีวิตครอบครัวของผู้รับการบำบัด ซึ่งจะครอบคลุม รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับบิดามารดา ปู่ย่าตายาย พี่น้องของผู้รับการบำบัด เช่น ชื่อ อายุ อาชีพ การศึกษา วันที่แต่งงาน วัน เดือน ปี เกิด ศาสนา เชื้อชาติ งานอดิเรก จำนวนบุตร ธิดา สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัว ความรู้สึกที่แต่ละคนมีต่อกัน ตลอดทั้ง กฎระเบียบ ความเชื่อ เหตุการณ์สำคัญ ๆ ในชีวิต และความลับในชีวิตของสมาชิก แต่ละคน

2.3 การใช้เส้นเชือก (Ropes)

เส้นเชือกจะนำมาใช้แทนสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัว เส้นเชือกแต่ละเส้นจะมีความยาวประมาณ 5 เมตรและจำนวนเส้นเชือกจะมีจำนวนเท่ากับจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้รับการบำบัด โดยจะผูกเชือกไว้ที่เอวของผู้รับการบำบัดและปลายของเส้นเชือกแต่ละเส้นผู้รับการบำบัดจะนำไปผูกติดกับสมาชิกครอบครัวคนอื่น ๆ ทุกคน โดยระยะห่างของเส้นเชือกระหว่างสมาชิกแต่ละคน จะ บ่งบอกว่าผู้รับการบำบัดใกล้ชิดหรือห่างเหินจากสมาชิกครอบครัวคนนั้น ๆ อีกทั้ง ความตึงหรือหย่อนของเส้นเชือก จะบ่งบอกถึง ความตึงเครียดหรือความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างผู้รับการบำบัด และ สมาชิกครอบครัวคนนั้น ๆ นอกจากนี้ เงื่อนไขของปลายเชือกที่ผูกแน่นเป็นเงื่อนตายหรือเพียงผูกไว้หลวม ๆ จะแสดงถึงความปรารถนาหรือความต้องการของผู้รับการบำบัดที่แสดงให้เห็นว่า สมาชิกที่อยู่ปลายเชือกแต่ละเส้นนั้น ผูกพันใกล้ชิดหรือห่างเหิน หรือมีความสำคัญกับผู้รับการบำบัดมากน้อยเพียงใด และผู้รับการบำบัดมีความรู้สึกอะไรอย่างไรกับสมาชิกคนนั้น ๆ

2.4 การปั้น (Sculpture)

การปั้นเป็นเทคนิคที่จะช่วยให้ทราบถึงเหตุการณ์ และความสัมพันธระหว่างสมาชิกครอบครัว ความรู้สึกของสมาชิกแต่ละคนที่มีต่อกัน โดยแสดงออกตามรูปที่ปั้น

ในการใช้เทคนิคการปั้นนี้ ผู้บำบัดจะให้ดินน้ำมันแก่ผู้รับการบำบัด (และหรือสมาชิกครอบครัว) โดยให้ผู้รับการบำบัดปั้นสมาชิก ครอบครัว รวมทั้ง ตัวผู้รับการบำบัดด้วย และให้ปั้นด้วยว่า แต่ละคนกำลังทำอะไร

เมื่อผู้รับการบำบัดปั้นเสร็จ ผู้บำบัดจะให้ผู้รับการบำบัดเล่าเกี่ยวกับรูปที่ปั้น และผู้บำบัดจะแปลผลจากรูปที่ปั้น โดยพิจารณาจาก รูปลักษณะที่ปั้น ระยะห่างระหว่างสมาชิก สีหน้า ท่าทาง สายตา และกิจกรรมที่แสดงออกซึ่งจะบ่งบอกถึง อารมณ์ ความรู้สึก ของผู้รับการบำบัด ตลอดทั้ง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้รับการบำบัดที่มีต่อสมาชิกแต่ละคน สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัว ความผูกพันใกล้ชิดสนิทสนมหรือห่างเหินระหว่างสมาชิก ตลอดทั้งการมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้รับการบำบัดกับสมาชิกครอบครัวคนอื่น ๆ

ข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้บำบัดได้จากการแปลผลรูปที่ปั้น จะเป็นข้อมูลที่จะช่วยนำร่องในการสนทนากับผู้รับการบำบัดเพื่อจะได้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ประกอบการบำบัดต่อไป อย่างไรก็ตาม ผู้บำบัดจะไม่แปลผลจากรูปที่ปั้นให้ผู้รับการบำบัดทราบ

คำสั่งและการแปลรูปที่ปั้น ผู้บำบัดจะใช้หลักการและวิธีการเช่นเดียวกับการวาดภาพครอบครัว ที่ได้ระบุไว้ในภาคผนวก

2.5 ท่าทีการสื่อสาร (Communication Stances)

ท่าทีการสื่อสาร เป็นเทคนิคที่จะช่วยให้ผู้รับการบำบัดและสมาชิกครอบครัวได้ตระหนักหรือรับรู้ถึงความสำคัญของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และเรียนรู้ที่จะสื่อสาร โดยใช้คำพูด ท่าทาง น้ำเสียง ตลอดทั้ง ความรู้สึกให้สอดคล้องกลมกลืนกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว

สำหรับรูปแบบของการสื่อสาร จำแนกเป็น

การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ (1)การกล่าวโทษ ผู้อื่น หรือช่างดี หรือตำหนิผู้อื่น (2)การยอมรับผู้อื่นตลอดเวลาเพื่อต้องการจะเอาใจผู้อื่นเพียงเพื่อให้ผู้อื่นพอใจ (3)การยึดติดแน่นกับกฎเกณฑ์และเหตุผลมากเกินไปโดยไม่สนใจความรู้สึกของคนอื่น และ (4)การใช้ถ้อยคำที่ขาดความจริงจัง ไม่เข้าเรื่องกัน ไม่ตรงกับปัญหาหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น ซอบแสร้งทำเป็นไม่เข้าใจ และเปลี่ยนเรื่องที่กำลังถกเถียงหรือสนทนาโดยไม่สนใจว่าใครจะคิดอย่างไร

ในการบำบัด ผู้บำบัด จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้รับการบำบัดและสมาชิกครอบครัว ได้ฝึกและเรียนรู้เกี่ยวกับ **การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ** โดยใช้คำพูด ท่าทาง การแสดงออกและความรู้สึกที่สอดคล้องกันและสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

3. บทบาทของผู้บำบัดครอบครัวที่เห็นประสบการณ์นิยม /มนุษยนิยม ในการบำบัด ผู้บำบัดจะต้อง

3.1 ช่วยให้ผู้เข้ารับการบำบัดและสมาชิกครอบครัวเข้าใจจุดมุ่งหมายของการบำบัดและสิ่งที่คาดหวังจากการบำบัด

3.2 กระตุ้นให้ผู้รับการบำบัดและสมาชิกครอบครัวมีส่วนร่วม เรียนรู้ บทบาท หน้าที่ และอารมณ์ของสมาชิกครอบครัว

3.3 ท่าทาง น้ำเสียง ได้สอดคล้องกลมกลืนกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยพูดจาอย่างตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม จริงใจ และใส่ใจกับความรู้สึกของผู้ที่สนทนาด้วย

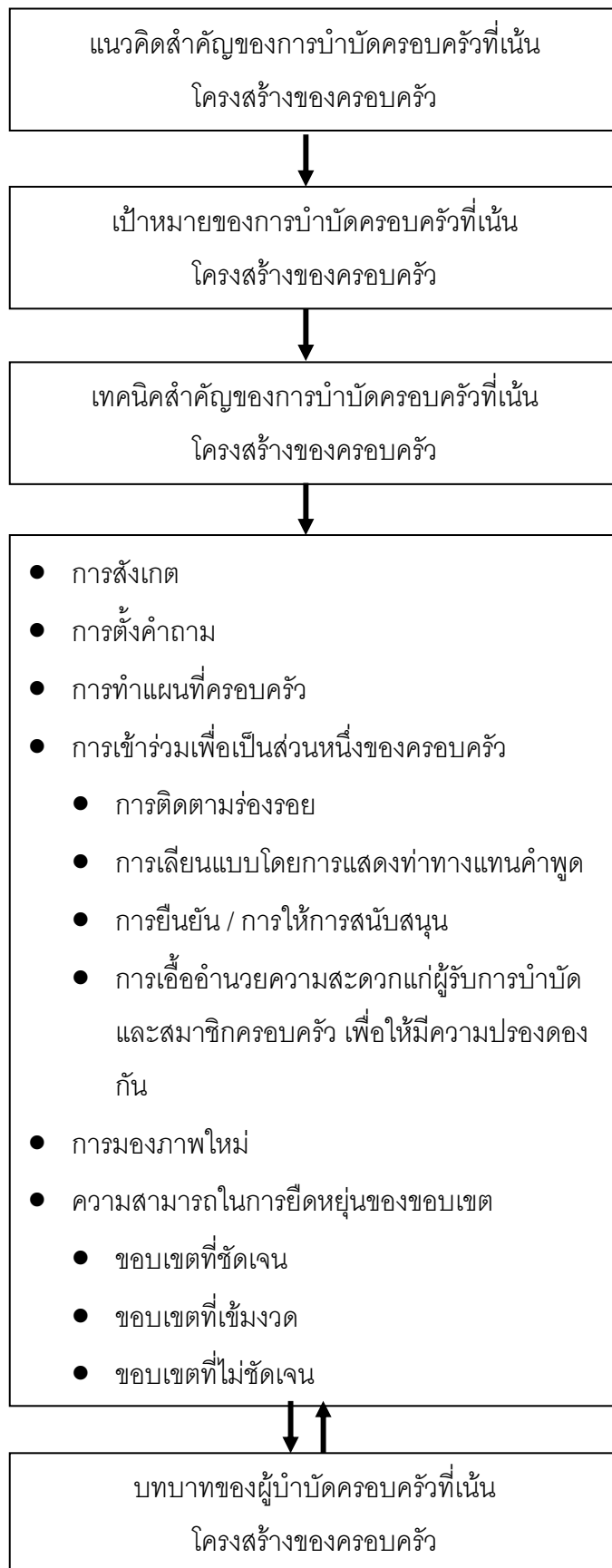
3.4 สอนให้ผู้รับการบำบัด และสมาชิกครอบครัวได้ทราบว่า เขาสามารถเลือกและรับผิดชอบต่อสิ่งที่เขาเลือก เรียนรู้ที่จะฝึกทักษะ และกระบวนการในการเผชิญปัญหา เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิต และ ค้นหาแนวทางในการเปลี่ยนแปลงเรื่องราว สาระแก่นสารของชีวิต ตลอดทั้งกระบวนการในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะว่า **“ที่จริงแล้ว ตัวของปัญหาไม่ใช่ปัญหา แต่วิธีการจัดการกับปัญหา ต่างหาก ที่เป็นปัญหา”**

กล่าวโดยสรุป เทคนิคต่าง ๆ ของการบำบัดครอบครัวที่เห็นประสบการณ์นิยม/มนุษยนิยม จะช่วยให้ผู้รับการบำบัดและสมาชิกครอบครัว มีความสามารถที่จะสื่อสารความต้องการ

ความรู้สึกของตนเองให้ผู้อื่นทราบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับการบำบัด และสมาชิกครอบครัวผู้กพัน ใกล้ชิดสนิทสนม มีชีวิตชีวา และเกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีค่า มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถในการจัดการและเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในชีวิต มีความเป็นตัวของตัวเองเพิ่มขึ้น และมีความภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนผู้บำบัดจะมีบทบาทสำคัญทั้งทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกทำหน้าที่สอน ตลอดทั้ง ให้กำลังใจ เพื่อให้ผู้รับการบำบัดเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เห็นคุณค่าของตนเองและมีความภาคภูมิใจในตนเองมากยิ่งขึ้น

3. สำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เห็นโครงสร้างของครอบครัว ประกอบด้วย

การบำบัดครอบครัวที่เน้นโครงสร้างของครอบครัว

(Structural Family Therapy)

1. แนวคิดสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้นโครงสร้างของครอบครัว

1.1 คำว่า “โครงสร้างของครอบครัว” หมายถึง แบบแผนของ

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของครอบครัวที่เกิดขึ้นแล้วเกิดขึ้นอีกหรือเกิดขึ้นซ้ำ ๆ เป็นประจำ และแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวนี้จะบ่งบอกถึง รูปแบบของความสัมพันธ์ของสมาชิกครอบครัว

1.2 โครงสร้างของครอบครัว จะเกี่ยวข้องกับ กฎ ระเบียบต่าง ๆ และ ข้อห้าม ที่สมาชิกครอบครัวเป็นผู้กำหนดร่วมกัน และถือเป็นแนวปฏิบัติ

1.3 โครงสร้างของครอบครัว ยังเกี่ยวข้องกับ บทบาทของสมาชิกครอบครัว แต่ละคน และเกี่ยวข้องกับการผนึกกำลัง (Coalition) หรือการรวมกำลังระหว่างสมาชิกครอบครัว เพื่อจะได้มีความเหนียวแน่นหรือมีอำนาจเหนือคนอื่นในครอบครัว อีกทั้งยังส่งผลต่อ การดำเนินชีวิตประจำวันของครอบครัว

การผนึกกำลัง แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1. การผนึกกำลังอย่างกลมเกลียวกันระหว่างสมาชิกครอบครัว เป็นการผนึกกำลังที่เหนียวแน่นและมั่นคง (Stable Coalition)

ลักษณะที่ 2. การผนึกกำลังที่บุคคลหนึ่งในคู่อริที่เกิดความขัดแย้งกันจะดึงเอาบุคคลที่สามเข้ามาเป็นพวกของตน และดึงเข้ามาช่วยรับมือกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยหวังว่าจะช่วยให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นลดลง การผนึกกำลังหรือการรวมกำลังเช่นนี้ เรียกว่า การผนึกกำลังทางอ้อม (Detour Coalition)

1.4 การบำบัดครอบครัวที่เน้นโครงสร้างของครอบครัว จะมองครอบครัวเป็นระบบ(System) ซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยต่าง ๆ (Subsystems) เช่นระบบย่อยของสามี-ภรรยา พ่อ-แม่ พี่-น้อง รุ่นพี่-รุ่นน้อง เพศชาย-เพศหญิง ซึ่งแต่ละระบบย่อยต่างมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและรับผิดชอบ มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันหรือห่างเหินกัน

2. เป้าหมายของการบำบัดครอบครัวที่เน้นโครงสร้างของครอบครัวมีดังนี้

2.1 เพื่อจัดหรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างของครอบครัวเสียใหม่และให้เหมาะสมกว่าเดิม ทำให้เกิดบรรยากาศใหม่ ๆ ในครอบครัว หรือทำให้เกิดบริบทแวดล้อมใหม่ (New Context) โดยให้สมาชิกแต่ละคนได้เรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติในการติดต่อเกี่ยวข้องกับสมาชิกคนอื่น ๆ และเรียนรู้ที่จะลดหรือขจัดความขัดแย้ง ความไม่ลงรอยกัน ความเครียด หรือความทุกข์ใจไม่สบายใจที่เกิดขึ้น

2.2 เพื่อให้สมาชิกครอบครัวเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกครอบครัวคนอื่น ๆ มองครอบครัวตามความเป็นจริง มีทัศนคติทางบวกต่อครอบครัว ปรารถนาที่จะเข้าใจ และเห็นการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในครอบครัว และมีความเชื่อมั่นว่า ครอบครัวของตนนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้

2.3 เพื่อให้สมาชิกครอบครัวได้เรียนรู้ว่า ครอบครัวของตนปกครองกันอย่างไร มีกฎเกณฑ์อะไรบ้าง แต่ละคนมีบทบาทอย่างไร ปฏิบัติตนอย่างไร มีความผูกพันกันมากน้อยแค่ไหน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะ บ่งบอกถึงรูปแบบหรือแบบแผน หรือลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ หรือเกิดขึ้นเป็นประจำของชีวิตครอบครัวนั้น ๆ ซึ่งสมาชิกแต่ละคนจะต้องปรับเปลี่ยนตนเอง ให้มีความยืดหยุ่น และให้เหมาะสมกว่าเดิม เพื่อให้บรรยากาศของครอบครัวดีขึ้น

3. เทคนิคสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้นโครงสร้างของครอบครัว

การบำบัดครอบครัวที่เน้นโครงสร้างของครอบครัว จะให้ความสนใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยผู้บำบัดจะใช้วิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ เช่น การสังเกต การตั้งคำถาม การทำแผนที่ครอบครัว การเชื่อเชื้อมให้สมาชิกครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น การมองภาพใหม่หรือมองสมาชิกครอบครัวในทางบวกในแง่มุมมองใหม่ และการสร้างขอบเขต โดยมีสาระสำคัญต่อไปนี้

3.1 การสังเกต

ในการบำบัดครอบครัว ผู้บำบัดจะสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน ตั้งแต่เริ่มเดินเข้ามาในห้องที่ให้การบำบัด พฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ผู้บำบัดทราบว่า ในครอบครัวนั้น ใครเป็นผู้นำใครเป็นผู้ตาม อีกทั้ง ในการนั่งรวมถึงท่าทางที่แสดงออก ก็สามารถจะบอกได้ว่า ใครใกล้ชิดกับใคร ใครเกรงใจใคร นอกจากนี้ ภาษาถ้อยคำและน้ำเสียงที่สมาชิกแต่ละคนแสดงออก ก็เป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ทราบถึงบทบาทของสมาชิกแต่ละคนว่าใครควบคุมใคร หรือใครยอมใคร

3.2 การตั้งคำถาม

ข้อมูลที่ได้ จากการสังเกต การแสดงออกและพฤติกรรมต่าง ๆ ในข้อ 3.1 ที่ได้กล่าวข้างต้นนี้ ผู้บำบัดควรตั้งคำถาม ถามตัวเองดังนี้

- ปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกแต่ละคนเป็นอย่างไร(ใครพูดกับใคร ใครทำอะไร ใครพูดอย่างไร ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่แต่ละคนแสดงออกเป็นอย่างไร)

- กำลังเกิดอะไรขึ้นกับครอบครัวทั้งครอบครัว(ใครควบคุมใคร) สมาชิกแต่ละคนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

- สภาพการณ์หรือสภาพแวดล้อมหรือบริบทใหม่

(New Environment or New context) อะไร ที่จะเหมาะสมกับผู้รับการบำบัด และ สมาชิกครอบครัว ที่จะช่วยให้สมาชิกแต่ละคนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีกว่าเดิม

3.3 การทำแผนที่ครอบครัว (Family Maps)

การบำบัดครอบครัวที่เน้นโครงสร้างของครอบครัว และการบำบัดครอบครัวที่เน้นประสบการณ์นิยม/มนุษยนิยม ต่างให้ความสำคัญสัมพันธ์ของการทำแผนที่ครอบครัว เพราะแผนที่ครอบครัว เป็นเหมือนแผนผังที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัว ความรู้สึกของสมาชิกแต่ละคนที่มีต่อกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้บำบัดเข้าใจและพิจารณาแนวทางที่จะให้ความช่วยเหลือ และให้การบำบัดผู้รับการบำบัดและครอบครัวต่อไป

3.4 การเข้าร่วม(Joining) เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว

เป็นวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บำบัดกับผู้รับการบำบัดและสมาชิกครอบครัว โดยผู้บำบัดจะแสดงออกให้ผู้รับการบำบัดและสมาชิกครอบครัว ทราบว่า ผู้บำบัดรับรู้และเข้าใจปัญหา หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เข้าใจและยอมรับรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัว ทำให้ผู้รับการบำบัดและสมาชิกครอบครัวรู้สึกไว้วางใจ และพร้อมที่จะให้ผู้บำบัดเข้ามารับรู้ปัญหาหรือเรื่องราวของครอบครัว และเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว

การเข้าร่วมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว สามารถใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ต่อไปนี้

3.4.1 การติดตามร่องรอย (Tracking) เป็นวิธีการที่ผู้บำบัดรับฟัง

เรื่องราวต่าง ๆ จากการสนทนา จากการพูดจา สื่อสารของสมาชิกในครอบครัว โดยไม่มีการตัดสินเนื้อหาสาระที่ครอบครัวเล่าให้ฟังว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด วิธีการติดตามร่องรอยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะ รวบรวม และสำรวจปัญหาของครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้ทราบสาระหรือแก่นของชีวิตครอบครัว (Family Life Themes) ค่านิยม เหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ ของครอบครัว เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นกลยุทธ์ในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของครอบครัว

ในการติดตามร่องรอยนี้ ผู้บำบัดจะใช้เทคนิคต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ

- การใช้คำถามปลายเปิด
- การสะท้อนความรู้สึก
- การทวนคำหรือข้อความ
- การให้ข้อมูลย้อนกลับ(Feedback) กับครอบครัวว่า เท่าที่ฟัง และสังเกต ได้ทราบประเด็นหรือสาระเรื่องราวที่สำคัญ ๆ อะไรบ้างที่เกี่ยวกับครอบครัว

3.4.2 การเลียนแบบโดยการแสดงท่าทาง เนื้อหาการสนทนาของผู้รับ การบำบัด (Mimesis) เป็นวิธีการหนึ่งของการเข้าร่วมกับครอบครัว โดยก่อนที่ผู้ บำบัดจะเลียนแบบ กิริยาท่าทาง น้ำเสียง จังหวะการพูด อารมณ์ และเนื้อหาของ การสนทนาของผู้รับการบำบัดหรือของสมาชิกครอบครัว ผู้บำบัดก็อาจจะพูดกับผู้รับ การบำบัดก่อนว่า “ผมก็เคยมีประสบการณ์เช่นนี้ ลุงของผมก็ชอบพูด หรือ แสดง ท่าทางแบบนี้” โดยผู้บำบัดแสดงคำพูดและท่าทางประกอบ ทั้งนี้เพื่อสื่อให้ผู้รับการ บำบัดและสมาชิกครอบครัว ได้รู้จักไว้วางใจ รู้จักสบายใจขึ้น และช่วยให้เข้าใจ เรื่องราวต่าง ๆ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ใน การเลียนแบบ หรือแสดงท่าทาง คำพูดให้เหมือนนี้ ผู้บำบัดจะต้องมีความจริงใจ ต้องไม่เสแสร้งแกล้งทำ

3.4.3 การยืนยัน (Confirmatory) หรือให้การสนับสนุน เป็นวิธี การที่ผู้บำบัดแสดงให้ผู้รับการบำบัดและสมาชิกครอบครัวเห็นว่า ผู้บำบัดเข้าใจ ความรู้สึกของผู้รับการบำบัดและสมาชิกแต่ละคน และให้การสนับสนุนยืนยันถึง ความสามารถ ศักยภาพ และข้อดีของแต่ละคน เพื่อให้ผู้รับการบำบัดและสมาชิก ครอบครัวแต่ละคนมีพลังที่จะปรับเปลี่ยนตนเอง และดำรงไว้เพื่อความผาสุกของ ชีวิตครอบครัว

3.4.4 การเอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้รับการบำบัดและสมาชิก ครอบครัว เพื่อให้มีความปรองดองกัน (Accommodating) มากขึ้น โดยผู้ บำบัดจะเข้าร่วมรับฟังปัญหาหรือเรื่องราวต่าง ตลอดทั้งรับรู้ความรู้สึกของผู้รับการ บำบัดและสมาชิกครอบครัว พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนได้แสดง ความคิด ความรู้สึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและผู้บำบัดจะสะท้อนความรู้สึก ให้ กำลังใจสนับสนุน ชมเชยผลการกระทำของสมาชิกแต่ละคนที่สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงได้ แม้ว่า จะมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยก็ตาม

4. การมองภาพใหม่ (Reframing) เป็นเทคนิคหรือวิธีการที่ให้ผู้รับการบำบัด มองสมาชิกคนใดคนหนึ่ง หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพที่แตกต่างจากเดิม โดยให้ สมาชิกเปลี่ยนความคิดใหม่ หรือมองในกรอบ หรือในแง่มุมใหม่ หรือเปลี่ยนการ มองใหม่ เปลี่ยนสิ่งที่คิดสิ่งที่รับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ให้มีเหตุผล มากยิ่งขึ้น ทำให้เข้าใจเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้นและเป็นไปในทิศทางบวก หรือ สร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น การมองภาพใหม่จึงทำให้สมาชิกครอบครัวมองปัญหาใน แง่มุมใหม่ที่ไม่เคยมองมาก่อน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกครอบครัวสามารถปรับตัวให้เข้า กับสมาชิกคนอื่นหรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้น เช่น “เดิมมองการกระทำของแม่ว่า ชอบเข้ามายุ่งเรื่องส่วนตัว” ก็ให้เปลี่ยนความคิดหรือมองการกระทำของแม่เสียใหม่ ว่า “แม่เป็นห่วงลูก จึงคอยซักถามเรื่องส่วนตัวของลูก”

5. ความสามารถในการยืดหยุ่นของขอบเขต

(Boundary Permeability)

ขอบเขตหมายถึง เส้นที่แบ่งกันระหว่างระบบย่อยต่าง ๆ หรือระหว่างสมาชิกแต่ละคน เป็นเส้นแบ่งกันที่มองไม่เห็น เส้นแบ่งกันนี้จะแสดงให้เห็นว่า ใครใกล้ชิดกับใคร ใครก้าวท้าวใคร ใครห่างเหินใคร ขอบเขตแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

5.1 ขอบเขตที่ชัดเจน (Clear Boundaries)

หมายถึง ขอบเขตระหว่างระบบย่อย (เช่น ระหว่างพ่อกับลูก) ที่มีกฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติ ที่มีความชัดเจน และมีความยืดหยุ่น พอประมาณที่จะช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีความเป็นตัวของตัวเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีความผูกพันกัน มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือกัน ทำให้ครอบครัว มีความอบอุ่น มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน รักและเอาใจใส่กัน

5.2 ขอบเขตที่เข้มงวด (Rigid Boundaries)

หมายถึง ขอบเขตระหว่างระบบย่อย(เช่น แม่กับลูก)ที่กำหนดกฎเกณฑ์ ข้อห้ามที่เข้มงวด ต้องปฏิบัติตามโดยจะละเลยไม่ได้ ทำให้สมาชิกครอบครัว ห่างเหินกันต่างคนต่างอยู่ ไม่ผูกพันกัน ไม่อยากจะเข้าไปเกี่ยวข้องทำให้เกิดความห่างเหินทางอารมณ์(Disengagement)

5.3 ขอบเขตที่ไม่ชัดเจน(Diffuse Boundaries)

หมายถึง ขอบเขตระหว่าง ระบบย่อยที่แบ่งแยกกันไม่ชัดเจนทั้งในเรื่อง กฎเกณฑ์ และแนวปฏิบัติ ทำให้ระบบย่อยหนึ่งไปบุกรุก ก้าวท้าวอีกระบบย่อยหนึ่ง เช่น แม่ทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ลูก จะทำให้ลูก คิดเองไม่เป็น ไม่เป็นตัวของตัวเอง ขาดความเป็นส่วนตัว หรือ ถ้าแม่กับลูกใกล้ชิดผูกพันกันมากเกินไป ขาดกันไม่ได้ รักกันมากเกินไปจนแยกจากกันไม่ได้ อาจจะทำให้เกิดความสับสนในบทบาทของแต่ละคน ลักษณะความสัมพันธ์ที่มีขอบเขตไม่ชัดเจนนี้ หากสมาชิกใกล้ชิดกันมากเกินไปจะทำให้มีความสัมพันธ์แบบพัวพันทางอารมณ์(Enmeshment)

ลักษณะขอบเขตทั้ง 3 ลักษณะดังนี้ จะพบในทุกครอบครัว บางเวลา สมาชิกครอบครัวจะผูกพันกันมาก บางครั้งก็จะห่างเหินกันไม่สนใจกัน และหากครอบครัวยึดติดอยู่กับความสัมพันธ์แบบใดแบบหนึ่ง คือ พัวพันทางอารมณ์ หรือ ห่างเหินกันเป็นระยะยาวที่ค่อนข้างถาวร ก็อาจก่อให้เกิดความตึงเครียดขึ้นในครอบครัวได้ ด้วยเหตุนี้ ขอบเขตที่ชัดเจนจึงนับได้ว่า เป็นขอบเขตที่จะช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีความผูกพันกัน เอื้ออาทรกันตลอดทั้ง ทำให้สมาชิกรู้จักคิด และมีความเป็นตัวของตัวเอง

กล่าวโดยสรุป ความยืดหยุ่นของขอบเขตที่ชัดเจน จะช่วยให้สมาชิกในระบบย่อยต่าง ๆ เช่น สามีภรรยา พี่น้อง พ่อแม่ หรือระหว่างระบบย่อยต่าง ๆ เช่น พ่อลูก มีความผูกพันกันมาก

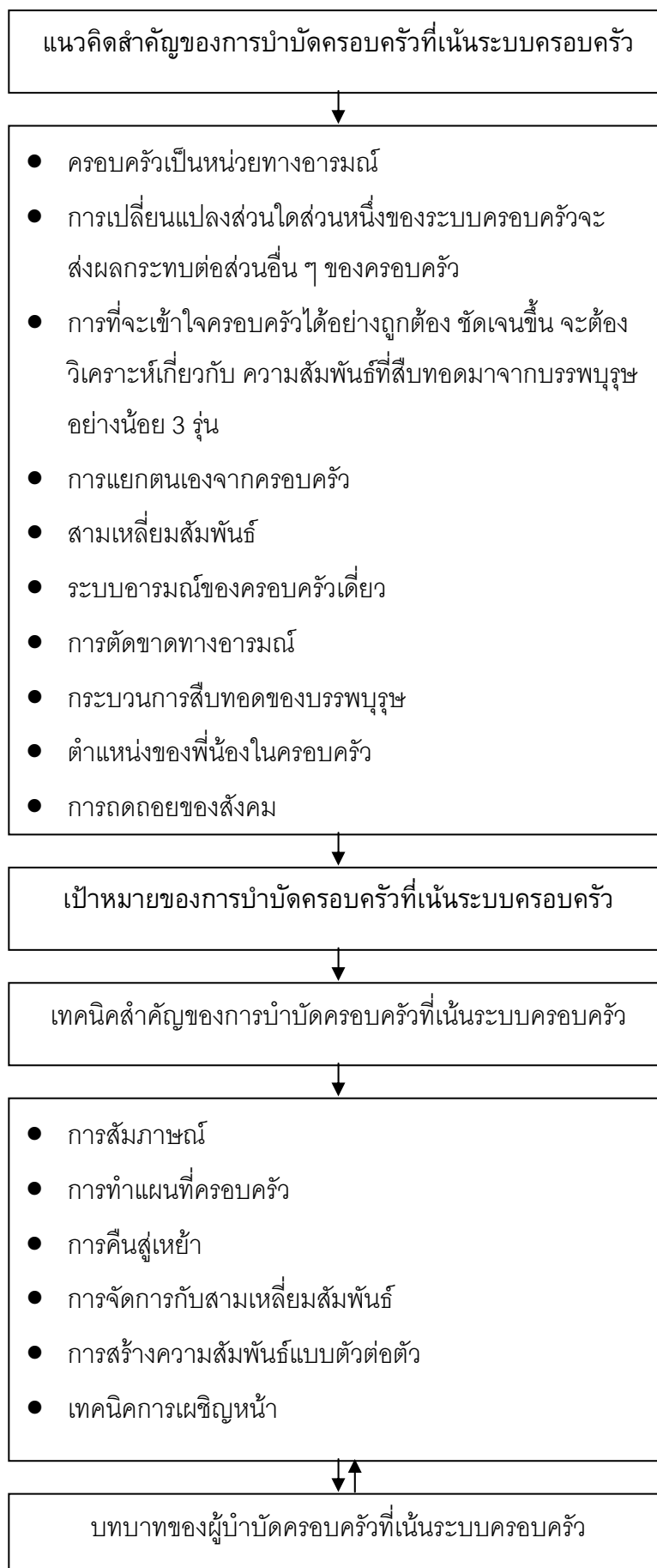
ยิ่งขึ้น มีความรู้สึกหวงแหนกันและกัน และมีอิสรภาพที่จะเป็นตัวของตัวเอง อีกทั้ง จะช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัว และแบบแผนปฏิสัมพันธ์ของครอบครัว

3. บทบาทของผู้บำบัดครอบครัวที่เห็นโครงสร้างของครอบครัว

ผู้บำบัดครอบครัวมีบทบาทคล้าย เป็นผู้กำกับการแสดง ดังนั้น จึงต้องมีความคล่องแคล่ว ว่องไว มีความเชี่ยวชาญ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พร้อมทั้งจะเข้าไปมีส่วนร่วมกับครอบครัว มีความเป็นผู้นำ และสร้างเสริมพลังใจให้แก่สมาชิกครอบครัวในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของครอบครัวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

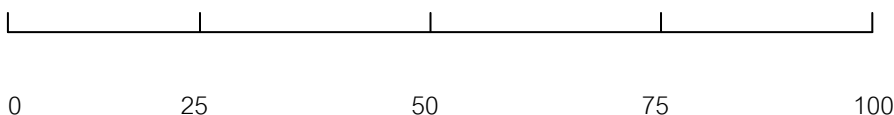
4. สาระสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้นระบบครอบครัว ประกอบด้วย

การบำบัดครอบครัวที่เห็นระบบครอบครัว หรือ การบำบัดระบบครอบครัวตาม แนวความคิดของโบเวน(Bowen Family Systems Therapy)

1. แนวคิดสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เห็นระบบครอบครัว หรือการบำบัด ระบบครอบครัวให้ความสำคัญในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 ครอบครัวเป็นหน่วยทางอารมณ์ที่สมาชิกครอบครัวแต่ละคนต่างมีความผูกพันกัน
ประสานกัน และติดต่อเกี่ยวข้องกัน
- 1.2 การเปลี่ยนแปลงเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบครอบครัว(Family System) จะส่งผล
กระทบต่อส่วนอื่น ๆ ของครอบครัวและส่งผลกระทบต่อครอบครัวในภาพรวมเช่น
สมาชิกคนหนึ่งติดยา การติดยาของสมาชิกคนนี้จะทำให้พ่อแม่ พี่น้อง ไม่สบายใจ ทุก
ๆ คนจะรู้สึก เป็นห่วง และพยายามช่วยกันคิดว่า ทำอย่างไรจึงจะช่วยให้สมาชิก
ครอบครัวที่ติดยา เลิกการเสพยาได้
- 1.3 การที่จะเข้าใจครอบครัวได้ถูกต้อง ชัดเจนยิ่งขึ้น จะต้องวิเคราะห์เกี่ยวกับ ความสัมพันธ์
ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ อย่างน้อย 3 รุ่น (At Least three generations) และ
วิเคราะห์เกี่ยวกับ กระบวนการสืบสกุล หรือ สืบทอดสายพันธุ์ของบุคคลอย่างต่อเนื่อง
เช่น รุ่นลูก(ปัจจุบัน) มีสมาชิกครอบครัวเป็นโรคมะเร็งปอด หากย้อนไปที่รุ่นพ่อแม่ และ
รุ่นปู่ย่าหรือตายาย จะปรากฏว่า มีบุคคลในสกุลเดียวกัน เคยเป็นโรคมะเร็งปอด เป็น
ต้น
- 1.4 การแยกตนเองจากครอบครัว(Differentiation of Self) หมายถึง ความสามารถของ
บุคคลที่จะแยกแยะ ความคิด สติปัญญา ความรู้สึก และอารมณ์ จากครอบครัว ไม่อยู่
ภายใต้การครอบงำทางอารมณ์หรือต้องคอยพึ่งพา รอคารเห็นชอบจากบุคคลอื่น
ระดับของการแยกตนเองจากครอบครัว มีดังนี้

การหลอมรวมทางอารมณ์

การแยกตนเอง

(Fusion)

ออกจาก

ระดับ 0-25 แสดงว่า เป็นบุคคลที่ถูกครอบงำด้วยอารมณ์จะทำอะไร ก็ต้องคอยพึ่งพา
ความคิด ความรู้สึก จากสมาชิกครอบครัว ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง การหลอมรวมทางอารมณ์ที่
ใกล้ชิดกันมากสมาชิกก็จะสามารถรับรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของกันและกันจนอาจทำให้เกิด
ความเครียด อีกทั้ง การใกล้ชิดกันทางอารมณ์จนเกินไป อาจก่อให้เกิดการยอมรับกันเป็นมิตรกัน
หรือเป็นศัตรูกัน

25-50 แสดงว่า เป็นบุคคลที่ดำเนินชีวิตด้วยอารมณ์และความรู้สึกไม่คอยกลัวคิดที่จะ
ทำอะไรด้วยตนเอง และแม้ว่าสามารถจะคิด มีเหตุมีผลได้ด้วยตนเองบ้างแต่ก็ต้องรอการเห็นชอบ
จากบุคคลในครอบครัว

50-75 แสดงว่า เป็นบุคคลที่ดำเนินชีวิตโดยพยายามใช้ความคิด ใช้เหตุผล มากกว่าจะให้อารมณ์เป็นตัวนำและมีความเป็นตัวของตัวเองเพิ่มมากขึ้นกว่าระดับ 25-50

75-100 แสดงว่า เป็นบุคคลที่พยายามแยกแยะความคิด ความมีเหตุผล และอารมณ์ มีความเป็นตัวของตัวเอง

1.5 สามเหลี่ยมสัมพันธ์ (Triangles) หมายถึง ระบบครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับบุคคล 3 คน (A Tree-Person System) โดยเน้นถึงความผูกพันทางอารมณ์ ตามปกติความผูกพันทางอารมณ์ของบุคคลทั้งสามนี้ค่อนข้างจะมั่นคง แต่หากมีความเครียดเกิดขึ้น ระหว่างสมาชิกคู่ใด คู่หนึ่ง สมาชิกคนใดคนหนึ่งของคุณที่มีความเครียดจะดึงบุคคลที่สามเข้ามา เพื่อหาพวกหรือหาแนวร่วม เพื่อช่วยลดความเครียดหรือความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น แต่ความเครียดหรือความวิตกกังวลนั้น อาจลดลงในช่วงแรก ๆ เท่านั้น เพราะหากบุคคลที่ 3 ที่ถูกดึงเข้ามาเป็นพวก มีความเป็นกลาง ไม่เข้ากับใคร แต่หากบุคคลที่ 3 ที่ถูกดึงเข้ามาไม่มีความเป็นกลาง เข้าข้างอีกฝ่ายก็จะก่อให้เกิดการขยายวงสามเหลี่ยมไปสู่บุคคลภายนอกหาพรรคหาพวกมาต่อต้าน ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาในครอบครัวที่รุนแรงยิ่งขึ้น

1.6 ระบบอารมณ์ของครอบครัวเดี่ยว หรือครอบครัวนิวเคลียร์ (Nuclear Family Emotional System)

ครอบครัวเดี่ยว หรือครอบครัวนิวเคลียร์คือครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ถ้าสมาชิกในครอบครัวเดี่ยว เกิดความเครียดทางอารมณ์ เช่น พ่อทะเลาะกับแม่ ก็อาจจะทำให้ พ่อหรือแม่ หรือทั้ง 2 คนทุกข์ใจ ทุกข์กาย มีปัญหาสุขภาพจิตตามมา มีความขัดแย้งในชีวิตสมรส ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อลูก ลูกอาจจะมีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การเรียน การคบเพื่อน การหนีเรียน การหนีไปหาสิ่งเสพติด ซึ่งก็ยิ่งเพิ่มความเครียดให้พ่อแม่มากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบทางลบต่อสภาพจิตใจ อารมณ์ของสมาชิกทุกคนในครอบครัว แต่หากสมาชิกครอบครัว พ่อ แม่ ลูก รักใคร่ผูกพันกันดี ครอบครัวนั้น ๆ ก็จะมีความสุข และหากสมาชิกครอบครัวคนใดก้าวก้าวยาบพาทหน้าที ก้าวก้าวยาบพาทความเป็นส่วนตัวของสมาชิกอีกคนหนึ่ง ความพิวพันทางอารมณ์ก็จะเกิดขึ้น สมาชิกคนที่ถูกก้าวก้าวยาบพาทหรือ เข้ามาครอบงำ ก็จะไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง

1.7 การตัดขาดทางอารมณ์ (Emotional Cutoff)

การตัดขาดทางอารมณ์จากครอบครัว เป็น การหนีจากการผูกพันทางอารมณ์ที่ยังไม่ได้สะสาง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการหลีกเลี่ยง หลีกเลียง หรือ การไม่ยอมรับความขัดแย้งภายในจิตใจที่ยังไม่ได้สะสาง หรือ ไม่ได้รับการสนใจเอาใจใส่ และเมื่อสมาชิกครอบครัวคนนั้นไม่สามารถทนได้ เขาก็จะหาทางออก โดยเริ่มจากการห่างเหินทางอารมณ์ สังคม ไม่พูดจาเกี่ยวข้องกัน แยกตัวเองออกไปจากครอบครัว ย้ายไปอยู่ที่ไกล ๆ โดยใช้

ระยะทางเป็นอุปสรรค หรือเป็นเครื่องกีดกันทางจิตใจ ขาดการติดต่อกับครอบครัว สภาพการณ์ดังกล่าวนี้อาจจะเกิดเพียงช่วงสั้น ๆ หากสมาชิกคนนั้นยังต้องพึ่งพาอาศัยครอบครัวอยู่ โดยเฉพาะต้องพึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจ

การตัดขาดทางอารมณ์นี้ หากเคยเกิดในรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อแม่ ก็มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในรุ่นต่อ ๆ ไป อีกทั้ง ความรุนแรงของการตัดขาดทางอารมณ์จากครอบครัวในอดีตของบุคคลนั้น ยิ่งมีมากเพียงใด ก็ยิ่งจะส่งผลชีวิตสมรส โดยจะก่อให้เกิดปัญหาชีวิตคู่

1.8 กระบวนการสืบทอดของบรรพบุรุษ (Multigenerational Transmission Process)

เป็น กระบวนการสืบทอดสายพันธุ์ หรือสืบทอดของบุคคลต่อเนื่องกันอย่างน้อย 3 รุ่น เช่น คนที่มีความสามารถในการแยกตนเองต่ำ เมื่อไปแต่งงานกับคนที่มีความสามารถในการแยกตนเองต่ำเช่นกัน ลูกที่เกิดมามีแนวโน้มที่จะมีความสามารถในการแยกตนเองต่ำเช่นกัน

1.9 ตำแหน่งของพี่น้องในครอบครัว (Sibling Position)

ลำดับการเกิดของบุตรธิดาในครอบครัว มีความเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ และปฏิสัมพันธ์กับคู่สมรสในอนาคต

สำหรับบางครอบครัว ลำดับการเกิด อาจจะมีผลสำคัญน้อยกว่าบทบาทหน้าที่ของบุคคลนั้น เช่น ในครอบครัวบางครอบครัว ลูกคนที่ 2 หรือลูกคนอื่น ๆ อาจจะมีบทบาทหน้าที่ ดูแล รับผิดชอบ พ่อแม่ หรือครอบครัว มากกว่า ลูกคนแรก

1.10 การถดถอยของสังคม (Societal Regression)

สังคม ก็เหมือนกับครอบครัว ประกอบด้วย(1)แรงผลักดันหรืออำนาจที่ดึงดูดให้สมาชิกผูกพันกัน ไม่แยกจากกัน และ (2) แรงผลักดันหรืออำนาจที่ผลักดันให้สมาชิกมีความเป็นตัวของตัวเอง แต่ภายใต้สภาพสังคมที่มีจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติขาดแคลนมากขึ้น ความเครียดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างต่อเนื่องก็อาจจะบั่นทอนการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองของสมาชิกในสังคมอีกทั้งความผูกพันกันก็อาจจะลดน้อยลง ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการถดถอยของสังคม

ดังนั้น การถดถอยของสังคม จึงเป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นว่า ภายใต้ความเครียดและความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นในสังคมจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ความล้มเหลวในการแก้ปัญหาแล้วแต่จะบั่นทอนให้สังคมล้าหลัง

2. เป้าหมายของการบำบัดครอบครัวที่เห็นระบบครอบครัวมีดังนี้

2.1 เพื่อช่วยให้สมาชิกครอบครัวแต่ละคนสามารถแยกตนเองจากครอบครัว (Differentiation of Self) โดยสามารถแยกแยะ ความคิด สติปัญญา และอารมณ์ เพื่อให้มีความเป็นตัวของตัวเองเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพราะว่า หากบุคคลในครอบครัวมีความผูกพันกันมากเกินไป จะทำให้เกิดการพึ่งพิงกันมาก จนไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง

2.2 เพื่อช่วยให้ครอบครัวเข้าใจแบบแผนพฤติกรรมระหว่างรุ่น ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึง สภาพการณ์ในอดีตว่า มีอิทธิพลต่อรูปแบบของครอบครัวในปัจจุบัน

2.3 เพื่อให้สมาชิกครอบครัว สามารถจัดการกับการหลอมรวมทางอารมณ์ ไม่เป็นบุคคลที่ถูกครอบงำด้วยอารมณ์ หรือไม่เป็นบุคคลที่มีชีวิตอยู่ภายใต้ระบบอารมณ์ และปฏิกิริยาของผู้อื่น ที่จะทำอะไรจะคิดอะไรก็ต้องรอคอยการเห็นชอบจากผู้อื่น

2.4 เพื่อให้สมาชิกสามารถสะสางสิ่งที่ทุกข์ใจ ค้างคาใจ อึดอัดใจ ลดความวิตกกังวล คลายความฉุนเฉียว ผ่อนคลายและบรรเทาอารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

2.5 เพื่อให้สมาชิกมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น และสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

3. เทคนิคสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เห็นระบบครอบครัว

ในการบำบัดครอบครัว ผู้บำบัดจะประเมินระบบอารมณ์ของครอบครัว โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ต่อไปนี้

3.1 การสัมภาษณ์ ผู้บำบัดสัมภาษณ์เพื่อประเมินครอบครัว โดยอาจจะเป็นการติดต่อทางโทรศัพท์ การมาพบปะพูดคุยกัน หรือวิธีการอื่น ๆ ก็ตาม โดยจะเริ่มการสัมภาษณ์สมาชิกเป็นรายบุคคลเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาผสมผสานเชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อจะได้เข้าใจ ความคิดของสมาชิกครอบครัวคนนั้น ๆ เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัว ความผูกพันกับสมาชิกครอบครัว ความสามารถในการแยกตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถในการจัดการกับความวิตกกังวล หรือการตัดขาดทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์สมาชิกครอบครัวแต่ละคน คือ พ่อ แม่ ลูก สามี ภรรยา ของครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย ทำให้ได้ข้อมูล เกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของครอบครัวดังกล่าวข้างต้น

3.2 การทำแผนที่ครอบครัว

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในข้อ 3.1 จะช่วยให้ทราบเบื้องหลังของสมาชิกครอบครัวแต่ละคน ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับครอบครัวสภาพอารมณ์ ความผูกพันทางอารมณ์ ความรู้สึกที่สมาชิกมีต่อกันและกัน กฎ เกณฑ์ของครอบครัว ฯลฯ โดยนำข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนี้มาทำแผนที่ครอบครัวเพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ของครอบครัวอย่างน้อย 3 รุ่น (Generation) หรือ 3 ชั่วอายุคน

3.3 การคืนสู่เหย้า (Going Home Again) เป็นเทคนิคที่ผู้บำบัดครอบครัวใช้แนะนำสมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้รับการบำบัดที่หนีออกจากบ้าน หรือที่ออกจากบ้านมา เพราะมีความซุ่นข้องหมองใจกับสมาชิกครอบครัว ให้กลับบ้าน หรือกลับคืนสู่บ้านเดิม เพื่อกลับไปทำความเข้าใจ กลับไปสะสางสิ่งที่ค้างคาใจกลับไปเผชิญกับเหตุการณ์ที่ทำให้ไม่สบายใจ กลับไปเรียนรู้ที่จะพยายามทำความเข้าใจกันและกัน เพื่อเริ่มต้นสร้าง

ความสัมพันธ์ใหม่ เพื่อความสงบ และความราบรื่นในครอบครัว โดยผู้รับการบำบัดที่ออกจากบ้านหรือที่หนีออกจากบ้าน อาจจะเริ่มต้นด้วยการโทรศัพท์ การเขียนจดหมาย การแวะไปเยี่ยม ฯลฯ ก่อนที่จะกลับมาอยู่ที่บ้านดั้งเดิม

3.4 การจัดการกับสามเหลี่ยมสัมพันธ์ หรือ การทำให้สามเหลี่ยมสัมพันธ์ลดลง (Detriangulation) เป็นเทคนิคที่ช่วยให้บุคคลที่ยังคงเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับปัญหาทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตน และกับอีก 2 คนในสามเหลี่ยมสัมพันธ์ โดยไม่เข้าข้างคนใดคนหนึ่ง และสามารถตอบโต้ปัญหาทางอารมณ์ได้อย่างเป็นกลางที่สุด โดยแยกตนออกจากปัญหาทางอารมณ์นั้นด้วยเหตุผล ระวังไม่ให้เกิดการเผชิญหน้ากันทางอารมณ์ ตัวอย่างเช่น พ่อดูลูกไม่พอใจลูกมากที่ไปติดยาเสพติด ถึงขั้นทุบตีลูก ลูกร้องไห้ ขอให้แม่ช่วย แม่สงสารลูกจึงเข้าไปปลอบลูก พ่อเห็นว่าแม่เข้าข้างลูก จึงตำว่าแม่ด้วย

จากตัวอย่างนี้ ผู้บำบัดมีหน้าที่ช่วยให้พ่อตอบโต้ปัญหาอย่างเป็นกลาง ไม่ใช่อารมณ์ ใช้แต่เหตุผล และไม่โยนความผิดไปที่แม่ และผู้บำบัดจะต้องดึงหรือแยกแม่ออกไปจากสถานการณ์ ซึ่งกำลังขัดแย้งกันอย่างรุนแรงเพื่อไม่ให้ แม่เป็นที่รองรับอารมณ์ และเป็นอิสระจากสามเหลี่ยมสัมพันธ์

3.5 การสร้างความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว (Person to Person Relationship) เป็นเทคนิคที่ช่วยให้บุคคล 2 คน ได้ติดต่อกันโดยพูดคุยกัน เปิดใจกันในเรื่องส่วนตัวของกันและกัน แสดงความรู้สึกที่มีต่อกัน โดยไม่พูดถึงหรือเอ่ยถึงบุคคลที่ 3 หรือสิ่งอื่น ไม่นำบุคคลที่ 3 เข้ามาเกี่ยวข้อง เทคนิคนี้จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวช่วยให้รู้จักตนเองมากขึ้น

3.6 เทคนิคการเผชิญหน้า(Confrontation) เป็นเทคนิคที่จะช่วยให้ผู้รับการบำบัดเผชิญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้รับการบำบัด สามารถแยกแยะความคิด ความรู้สึกใช้สติ มีเหตุผลเหนืออารมณ์ และมีความเป็นตัวของตัวเองไม่ใช่คอยแต่จะฟังพาคณอื่น จนทำคิดอะไร ทำอะไร หรือตัดสินใจด้วยตัวเองไม่ได้

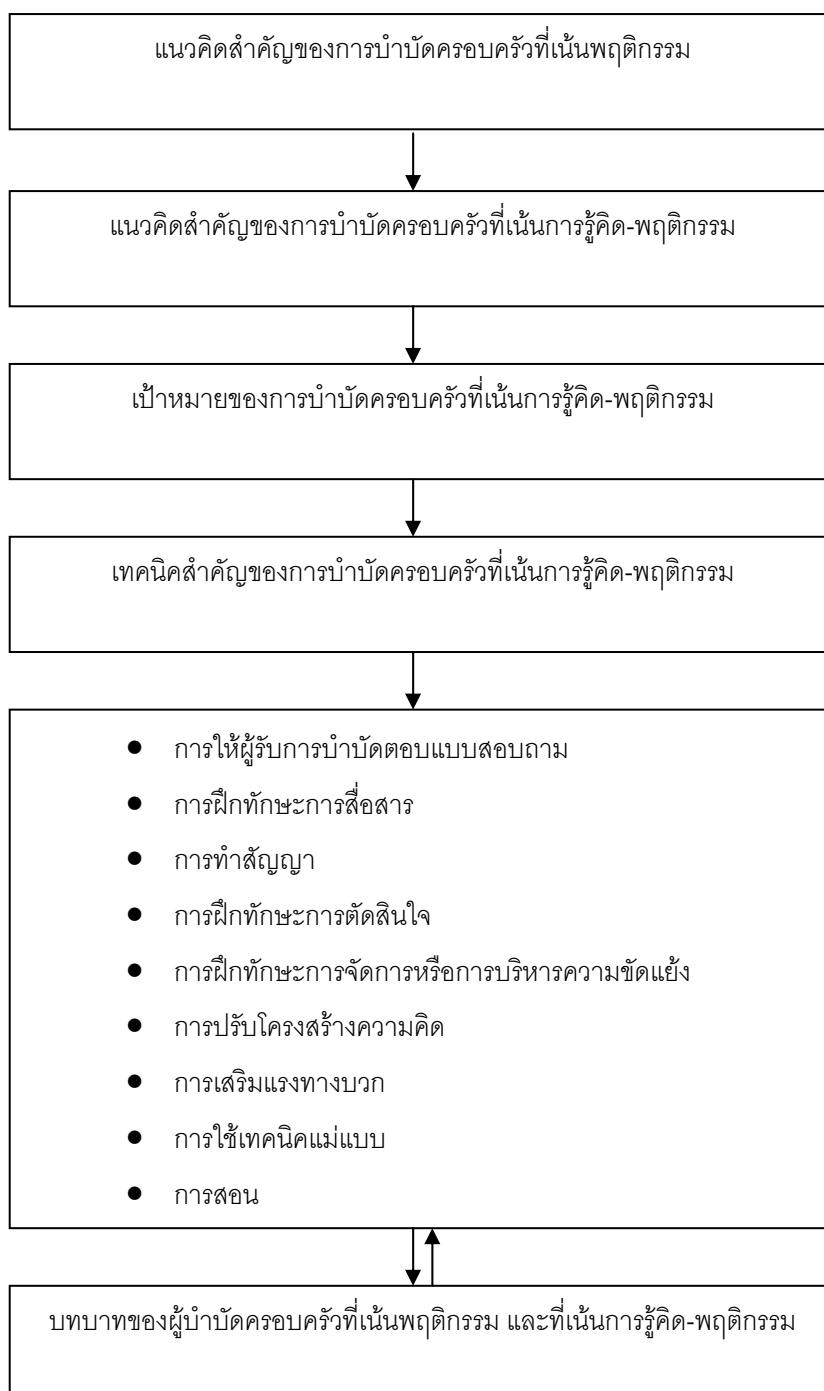
4. บทบาทของผู้บำบัดที่เห็นระบบครอบครัว

4.1 ผู้บำบัดต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถแยกตนเองจากครอบครัวเดิมได้

4.2 ผู้บำบัดต้องมีความเป็นกลาง และสามารถควบคุมตนเองได้เพื่อไม่ให้เข้าไปอยู่ในวงจร สามเหลี่ยมสัมพันธ์

4.3 ผู้บำบัดมีบทบาทในการสอนและเป็นผู้ฝึกสมาชิกครอบครัว ให้เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาของตนเอง โดยผู้บำบัดจะต้องเป็นตัวอย่างของการใช้เหตุผล เพื่อให้สมาชิกครอบครัวสามารถคิดได้ด้วยตนเอง

5. สาระสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้นพฤติกรรม และที่เน้นการรู้คิดและพฤติกรรม

การบำบัดครอบครัวที่เน้นพฤติกรรมและการรู้คิด-พฤติกรรม

(Behavior and Cognitive-Behavior Therapy)

1. แนวคิดสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้นพฤติกรรมให้มีความสำคัญกับพฤติกรรมโดย

1.1 พฤติกรรมทุกพฤติกรรม เกิดจากการเรียนรู้ การที่บุคคลและครอบครัว แสดงพฤติกรรมใด ๆ ก็เป็นเพราะ พฤติกรรมที่เขาแสดงออกนั้น เคยได้รับการ เสริมแรงมาในอดีต และพฤติกรรมนั้นจะคงอยู่ต่อไป ตราบเท่าที่ยังได้รับการ เสริมแรง

1.2 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และพฤติกรรมที่ไม่มีประสิทธิภาพสามารถปรับเปลี่ยน และแทนที่ได้ด้วยพฤติกรรมใหม่ ที่เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2. แนวคิดสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้นการรู้คิด-พฤติกรรม

นักบำบัดครอบครัวที่เน้นการรู้คิดและพฤติกรรม จะให้ความสำคัญกับความคิด (Thoughts) และพฤติกรรม(Behaviors) ของแต่ละบุคคล โดยไม่เพียงแต่จะ สังเกต พฤติกรรมต่าง ๆ และคำพูดของสมาชิกครอบครัวเท่านั้น จะให้ความสำคัญกับความคิด ของสมาชิกแต่ละคนด้วย

3. เป้าหมายของการบำบัดครอบครัวที่เน้นการรู้คิด-พฤติกรรม

การบำบัดครอบครัวในปัจจุบัน จะให้ความสำคัญทั้งความคิดและพฤติกรรม ของบุคคล ดังนั้นจึงกำหนดเป้าหมายของการบำบัดครอบครัวไว้ดังนี้

3.1 เพื่อสำรวจและประเมินว่า ความคิด และพฤติกรรมใดบ้างของสมาชิกครอบครัวที่ทำให้สมาชิกครอบครัวห่างเหินกัน หรือใกล้ชิดกัน หรือก่อให้เกิดปัญหาแก่ ครอบครัว

3.2 เพื่อสอนสมาชิกครอบครัวให้ปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น สอนเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร การแก้ไขปัญหา การพัฒนาศักยภาพต่าง ๆ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การทำสัญญา การต่อรองเกี่ยวกับกฎต่าง ๆ และบทบาทต่าง ๆ และการจัดการหรือการบริหารความขัดแย้ง

3.3 เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3.4 เพื่อสร้างสรรรูปแบบการเสริมแรงที่พึงประสงค์ และรักษารูปแบบการเสริมแรง นั้น ๆ ให้คงอยู่ต่อไป เพื่อประโยชน์ของสมาชิกแต่ละคน

3.5 เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนความคิดและการกระทำของตนเอง และเพิ่มศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ เพื่อความเข้มแข็งของสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัว

4. เทคนิคสำคัญของการบำบัดครอบครัวที่เน้นการรู้คิด-พฤติกรรม ประกอบด้วย

4.1 การให้ผู้รับการบำบัดตอบแบบสำรวจ (Completing Inventory) และ แจ้งให้ผู้รับการบำบัดทราบเกี่ยวกับกฎพื้นฐานของการบำบัด (Ground Rules) ว่า ผู้รับการบำบัดจะต้องทำอะไรบ้างในการมารับการบำบัด

การให้ผู้รับการบำบัดตอบแบบสำรวจนี้ เป็นเทคนิคที่นำมาใช้ตั้งแต่เริ่มต้นการบำบัด และทุกระยะของกระบวนการบำบัด โดยให้ผู้รับการบำบัดระบุ สิ่งที่เขาคาดหวังเกี่ยวกับ การบำบัด สัมพันธภาพของผู้รับการบำบัดกับสมาชิกครอบครัว ประวัติครอบครัว ความสนใจของผู้รับการบำบัดที่ส่งผลต่อปัจจุบัน

4.2 การฝึกทักษะการสื่อสาร (Communication Skills Training) โดยผู้บำบัดจะฝึกคู่สมรสให้รู้จักฟัง รู้จักขอเรื่อง โดยเน้นการใช้สรรพนาม “ฉัน” ฝึกการให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวกโดยให้รู้จักชื่นชมคนอื่น ตลอดทั้งฝึกทักษะในการใช้คำถาม และฝึกการอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ให้กระจ่าง

4.3 การทำสัญญา (Contracting)

สัญญา เป็นข้อตกลงระหว่างบุคคล 2 คน หรือมากกว่าอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ข้อตกลงต้องมีความชัดเจน ว่าต้องทำพฤติกรรมอะไร แล้วผลที่จะเกิดขึ้นตามมาคืออะไร เช่น ลูกและแม่เขียนข้อตกลงร่วมกันว่า เมื่อกลับถึงบ้านลูกต้องทำการบ้านให้เสร็จ จึงจะไปดูโทรทัศน์ได้ โดยทั้งลูกและแม่ จะต้องลงนามในสัญญาที่เป็นข้อตกลงร่วมกันนั้น หากลูกไม่ปฏิบัติตามสัญญาลูกก็จะได้ดูโทรทัศน์

4.4 การฝึกทักษะการตัดสินใจ (Decision-making Skills) โดยให้สมาชิกครอบครัว หรือผู้รับการบำบัด เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ เริ่มตั้งแต่ การพิจารณาว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นคือปัญหาอะไร ฝึกการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น แล้วพิจารณาว่า หากจะตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ จะมีทางเลือกอะไรบ้าง แล้วจึงตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง ที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด

4.5 การฝึกทักษะการจัดการหรือ การบริหารความขัดแย้ง (Conflict Management Skills) โดยให้สมาชิกครอบครัวหรือ ผู้รับการบำบัดอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยอภิปรายขั้นตอนการบริหารความขัดแย้งดังนี้

- (1) จุดชนวน (Trigger) ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งคืออะไร
- (2) ความขัดแย้งนั้น ๆ ส่งผล (Reflex) ต่อสภาพจิตใจมากน้อยเพียงใด
- (3) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้น ทำให้เกิดอาการอ่อนเพลียละเหี่ยใจ เหนื่อยล้า (Fatigue) เพียงใด
- (4) สามารถยอมรับ (Commitment) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นได้หรือไม่

- (5) รวบรวมพลัง ทำจิตใจให้มั่นคงขึ้น (Reconsolidation) เพื่อจะจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น
- (6) สร้างไมตรีสัมพันธ์ (Rapprochement) เพื่อลดหรือจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้หมดสิ้นไป

4.6 การปรับโครงสร้างความคิด (Cognitive Restructuring) โดยสนับสนุนให้สมาชิกครอบครัวได้รู้จักสังเกตเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับครอบครัวในปัจจุบัน รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและพัฒนาทักษะโดยการคิดไตร่ตรอง และตีความหมายเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างตรงประเด็น

4.7 การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) โดยให้แรงเสริมทางบวก (Positive Reinforcer) เพื่อเพิ่มความถี่ของการเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์

4.8 การใช้เทคนิคแม่แบบ (Modeling Technique) เพื่อให้บุคคลเลียนแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของตัวแบบ (Model)

4.9 การสอน ให้สมาชิกครอบครัวประเมินปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัว และเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวให้มีความสมานฉันท์กันมากยิ่งขึ้น

5. บทบาทของผู้บำบัดครอบครัวที่เห็นพฤติกรรม และที่เห็นการรู้คิดและพฤติกรรมที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

5.1 ผู้บำบัดจะทำหน้าที่สอนทักษะและพฤติกรรมใหม่ ๆ ให้กับสมาชิกครอบครัวและผู้รับการบำบัดโดยการเป็นแม่แบบ ตลอดทั้งให้คำชมให้กำลังใจ เพื่อให้สมาชิกครอบครัวและผู้รับการบำบัด เรียนรู้ที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้น

5.2 สอนทักษะและฝึกพฤติกรรมใหม่ ๆ ให้แก่ผู้รับการบำบัด และสมาชิกครอบครัว ในการปรับเปลี่ยน ความคิด และการกระทำของตนเองให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์

บรรณานุกรม

- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2541). นโยบายและแผนงานในการพัฒนาสถาบันครอบครัว. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สายสุรี จุติกุล. (2540). “ความรักความอบอุ่นในครอบครัว,” การพัฒนาครอบครัว. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- Boss,Pauline. (1998). **Family Stress Management**. California : SAGE Publication, Inc.
- Carlson, Jon, Len Sperry, and Judith A.Lewis.(1997). **Family Therapy:Ensuring Treatment Efficacy**. Pacific Grove, CA : Brooks/Cole Publishing Company.
- Nichols,Michael P. and Richard C.Schwartz. (2001) **The Essential of Family Therapy**. Boston : A Pearson Education Company.
- Nichols, Michael P. and Richard C. Schwartz. (2000) **Family Therapy : Concepts and Methods**. M A : Allyn and Bacon.
- Goldenberg, Irene and Herbert Goldenberg. (1996). **Family Therapy : An Overview**. Fourth Edition, California : Brooks/Cole Publishing Company.

ภาคผนวก

- การเติมประโยคให้สมบูรณ์
- แบบวัดสภาพแวดล้อมในครอบครัว
- การทำแผนที่ครอบครัว
- แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว
- การวาดภาพ บ้าน ต้นไม้ และรูปคน
- การวาดภาพครอบครัว
- การวัดการทำหน้าที่ครอบครัว
- แบบบันทึกการบำบัดครอบครัว

การเติมประโยคให้สมบูรณ์

จงเติมประโยคหรือข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ โดยอ่านแต่ละประโยคหรือแต่ละข้อความ แล้วเติมสิ่งแรกที่ผ่านสมองของท่านเพื่อให้ประโยคนั้นสมบูรณ์ โปรดทำให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ถ้าไม่ทราบว่าจะเติมอะไร ให้เขียนวงกลมล้อมหมายเลขของข้อนั้น ๆ และพยายามเติมประโยคหรือข้อความนั้นภายหลัง

1. ฉันรู้สึกว่าคุณพ่อของฉันไม่ค่อยจะ.....
2. เมื่อเคราะห์ร้ายประดังกันเข้ามา ฉัน.....
3. สิ่งที่คุณต้องการมากที่สุด.....
4. ถ้าฉันต้องรับผิดชอบ.....
5. สำหรับฉัน อนาคตเป็นสิ่งที่.....
6. ผู้ที่มีอำนาจเหนือฉัน.....
7. ทั้ง ๆ ที่เห็นว่ามันไร้สาระ ฉันก็ยังกลัว.....
8. ฉันรู้สึกว่าเป็นเพื่อนที่แท้จริง.....
9. เมื่อตอนที่ฉันยังเป็นเด็กอยู่.....
10. ผู้ชายในอุดมคติของฉัน.....
11. เมื่อฉันเห็นผู้ชายและผู้หญิงอยู่ด้วยกัน.....
12. ถ้าเปรียบเทียบกับครอบครัวอื่นแล้ว ครอบครัวฉัน.....
13. ผู้ที่ฉันชอบทำงานร่วมกับเขามากที่สุด คือ.....
14. คุณแม่ของฉัน.....
15. ฉันจะทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ลืม.....
16. ถ้าคุณพ่อของฉันเพียงแต่.....
17. ฉันมั่นใจว่าฉันมีความสามารถที่จะ.....
18. ฉันคงมีความสุข ถ้า.....
19. ถ้าใครทำงานให้ฉัน.....
20. ฉันกำลังตั้งตาคอย.....
21. เพื่อนของฉันส่วนมากไม่ทราบว่าคุณแล้ว.....
22. ครูที่โรงเรียน.....
23. ฉันไม่ชอบคนที่.....
24. ฉันจำได้เมื่อ.....
25. ฉันคิดว่าผู้ชายส่วนมาก.....
26. ความรู้สึกของฉันเกี่ยวกับชีวิตแต่งงาน.....

27. พวกที่บ้านทำกับฉันอย่างกับว่า.....
28. เพื่อนร่วมงานของฉันคือ.....
29. คุณแม่กับฉัน.....
30. ฉันได้ทำผิดอย่างมากที่.....
31. คุณพ่อของฉัน.....
32. จุดอ่อนของฉันก็คือ.....
33. ความทะเยอทะยานในชีวิต คือ.....
34. คนที่ทำงานให้ฉัน.....
35. สักวันหนึ่งฉันคง.....
36. เมื่อฉันเห็นนายเดินมา.....
37. ฉันอยากขจัดความกลัวในเรื่อง.....
38. คนที่ฉันชอบมากที่สุด.....
39. ฉันไม่เคยมีความสุขเท่า.....
40. เมื่อฉันคิดถึงผู้ชาย.....
41. เมื่อฉันมีความรู้สึกทางเพศ.....
42. ครอบครัวยุคนั้นที่ฉันรู้จัก.....
43. ฉันชอบทำงานร่วมกับคนที่.....
44. ถ้าคุณแม่ของฉันเพียงแต่.....
45. บางครั้งฉันรู้สึกละอาย.....
46. คุณพ่อและฉัน.....
47. เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นแล้วฉัน.....
48. เมื่อฉันเป็นคนออกคำสั่ง ฉัน.....
49. สิ่งที่ต้องการมากที่สุดในชีวิต.....
50. อีก 10 ปี ข้างหน้าฉัน.....
51. คนที่ฉันนับถือว่าเหนือกว่าฉัน.....
52. บางครั้งความกลัวก็บังคับให้ฉันต้อง.....
53. เมื่อฉันไม่อยู่ เพื่อนจะ.....
54. สิ่งที่คุณทำได้แม่นยำที่สุดในวัยเด็กของฉัน.....
55. สิ่งที่คุณชอบน้อยที่สุดเกี่ยวกับบุรุษเพศ.....
56. ฉันรู้สึกว่าการเรื่องเพศ.....
57. เมื่อฉันยังเป็นเด็กอยู่ บิดาของฉัน.....

58. คนที่ทำงานร่วมกับฉันโดยมาก.....
59. คุณแม่ของฉันไม่ค่อยจะ.....
60. ฉันรู้สึกว่าเป็นความผิดใหญ่หลวงที่ฉันได้.....
61. ผู้หญิงในอุดมคติของฉัน.....
62. ฉันคิดว่าผู้หญิงส่วนมาก.....
63. เมื่อฉันคิดถึงผู้หญิง.....
64. สิ่งที่ฉันชอบน้อยที่สุดเกี่ยวกับสตรีเพศ.....

การเติมประโยคให้สมบูรณ์ แบ่งเป็น 15 ด้านดังนี้

ที่	หัวข้อ	ข้อที่							
1.	มารดา	14	29	44	59				
2.	บิดา	1	16	31	46				
3.	ครอบครัว	12	27	42	57				
4.	สัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ	10	25	40	55	61	62	63	64
5.	เพศสัมพันธ์	11	26	41	56				
6.	เพื่อนทั่วไป	8	23	28	53				
7.	ผู้ที่เหนือกว่า	6	22	36	51				
8.	ผู้ที่ด้อยกว่า	4	19	34	48				
9.	เพื่อนร่วมกลุ่ม	13	38	43	58				
10.	ความกลัว	7	21	37	52				
11.	ความรู้สึกผิด	15	30	45	60				
12.	ความสามารถ	2	17	32	47				
13.	อดีต	9	24	39	54				
14.	อนาคต	5	20	35	50				
15.	เป้าหมาย	3	18	33	49				

ในการนำ “ การเติมประโยคให้สมบูรณ์ ” ไปใช้ ผู้บำบัดจะนำคำตอบในแต่ละด้านที่ผู้รับการบำบัดตอบ มาใช้ประกอบการสนทนากับผู้รับการบำบัด เพื่อจะได้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้รับการบำบัดต่อไป

แบบวัดสภาพแวดล้อมในครอบครัว

คำแนะนำ

แบบวัดสภาพแวดล้อมในครอบครัว ประกอบด้วยข้อความต่าง ๆ จำนวน 90 ข้อ ขอให้ท่านพิจารณาว่า ข้อความแต่ละข้อนั้นเป็นจริงหรือไม่จริงสำหรับตัวท่าน โปรดตอบในกระดาษ คำตอบดังตัวอย่างต่อไปนี้

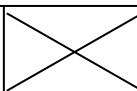
ข้อ 1. ฉันรักแม่มาก

จริง	
ไม่	1

ถ้าท่านตอบว่า “จริง”

ขอให้ท่านเขียนเครื่องหมายกากบาทด้านบนของเลข “1” ดังนี้

ข้อ 1. ฉันรักแม่มาก

จริง	
ไม่	1

เมื่ออ่านคำแนะนำเข้าใจแล้วขอให้ท่านลงมือตอบทันที จะใช้เวลาประมาณ 20 นาที

ข้อความ:สภาพแวดล้อมในครอบครัว

1. สมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน
2. สมาชิกในครอบครัวต่างเก็บความรู้สึกไม่ค่อยพูดกัน
3. สมาชิกในครอบครัวทะเลาะกันบ่อย
4. สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยทำอะไรด้วยตนเอง
5. เรารู้สึกว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่สมาชิกในครอบครัวของเราทำเป็นสิ่งสำคัญ
6. สมาชิกในครอบครัวของเรา ชอบคุยเกี่ยวกับปัญหาการเมืองและปัญหาสังคม
7. แทบทุกวันหยุดสุดสัปดาห์สมาชิกในครอบครัวของเราพบปะสังสรรค์กันที่บ้านในตอนเย็น ๆ
8. สมาชิกในครอบครัวจะไปวัด หรือ โบสถ์ หรือ มัสยิดด้วยกันบ่อย ๆ
9. ก่อนจะทำอะไร สมาชิกในครอบครัวจะช่วยกันวางแผนล่วงหน้า
10. สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยใช้การออกคำสั่งกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว
11. แม้ว่าสมาชิกทุกคนในครอบครัวจะใช้เวลาส่วนใหญ่ที่บ้าน แต่ต่างคนต่างอยู่
12. เวลาอยู่บ้าน สมาชิกในครอบครัวของเราอยากจะคุยกันเรื่องอะไร เราก็คุย
13. สมาชิกในครอบครัวของเรา ไม่เคยทำให้สมาชิกคนอื่นไม่พอใจ
14. ครอบครัวของเราจะสนับสนุนให้ครอบครัวแต่ละคนมีความเป็นตัวของตัวเอง
15. ความก้าวหน้าเป็นสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญ
16. สมาชิกในครอบครัวของเรา แทบจะไม่ได้ไปดูภาพยนตร์ หรือชมคอนเสิร์ต หรือไปฟังการบรรยายทางวิชาการด้วยกัน
17. เพื่อน ๆ มาสังสรรค์ที่บ้านของเราบ่อย ๆ
18. สมาชิกในครอบครัวของเราไม่ค่อยได้สวมมนต์อ่อนหวาน หรือกาวนา
19. สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัวอย่างเคร่งครัด
20. ในครอบครัวของเรามีกฎระเบียบน้อยมากที่ต้องทำตาม
21. ทุกคนในครอบครัวต่างเสียสละ ช่วยกันทำงานบ้าน
22. เวลาใครที่ในบ้าน ข้าพเจ้าจะพาลสมาชิกคนอื่นในบ้าน
23. สมาชิกในครอบครัวบางคนเวลาโกรธมาก เขาก็จะขว้างปาสิ่งของ
24. เราไม่ค่อยคิดถึงคนอื่น นอกจากคนในครอบครัวของเรา
25. ไม่ว่าสมาชิกในครอบครัวคนใด จะทำงานหาเงินได้มากน้อยเพียงใด ก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญสำหรับครอบครัวของเรา
26. การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ใหม่ ๆ เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับครอบครัวของเรา
27. ครอบครัวของเราไม่มีใครสนใจกีฬา
28. เราจะพูดคุยกันเกี่ยวกับความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น วันสำคัญ ๆ ทางศาสนา

29. เวลาเราต้องการสิ่งของที่ใช้ในบ้าน เราจะหาไม่คอยเจอ
30. ในครอบครัวของเรา จะมีสมาชิกอยู่คนหนึ่งส่วนมากจะเป็นคนคอยช่วยตัดสินใจ
31. สมาชิกในครอบครัวทุกคนรักกัน
32. เราเล่าปัญหาส่วนตัวให้กันและกันฟัง
33. สมาชิกในครอบครัวของเราไม่คอยหัวเสียหรือไม่คอยโมโห
34. ครอบครัวของเรามีอิสระที่จะไปไหนมาไหนก็ได้ ถ้าเราต้องการ
35. เราเชื่อว่า ในการแข่งขันคนที่เก่งที่สุดเท่านั้นคือผู้ชนะ
36. สมาชิกในครอบครัวของเรา ไม่ค่อยสนใจในกิจกรรมทางวัฒนธรรม
37. สมาชิกในครอบครัวของเรา จะไปท่องเที่ยวด้วยกัน
38. สมาชิกในครอบครัวของเรา ไม่เชื่อในเรื่องนรก หรือสวรรค์
39. การตรงต่อเวลา เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับครอบครัวของเรา
40. เรากำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในบ้านร่วมกัน
41. เวลาอยู่บ้าน สมาชิกในครอบครัวของเรา ไม่ค่อยอาสาช่วยกันทำงานบ้าน
42. ถ้าสมาชิกในครอบครัวของเรา อยากทำอะไร เราก็จะทำเลยไม่จำเป็นต้องเตรียมตัวอะไรมาก่อน
43. สมาชิกในครอบครัวชอบวิจารณ์กันและกันบ่อย
44. สมาชิกในครอบครัวมีเรื่องส่วนตัวเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ปิดบังกัน
45. สมาชิกในครอบครัวของเรา พยายามจะทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ดีกว่าเดิม
46. สมาชิกในครอบครัวของเรา แทบจะไม่ได้ปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน
47. สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนจะมีงานอดิเรกอย่างน้อยคนละอย่าง สองอย่าง
48. สมาชิกในครอบครัวของเราต่างก็รู้ว่า อะไรเป็นสิ่งที่ถูกต้องและอะไรเป็นสิ่งที่ผิด
49. สมาชิกในครอบครัวของเราเปลี่ยนใจบ่อย ๆ
50. ในครอบครัวของเรา จะเน้นมาก เรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว
51. สมาชิกในครอบครัวของเราต่างให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน
52. ถ้าข้าพเจ้าบ่น โน่น บ่นนี้ สมาชิกบางคนในครอบครัวก็จะไม่พอใจ
53. สมาชิกในครอบครัวจะตีกันหรือใช้กำลังกันบ้างเป็นบางครั้ง
54. เมื่อสมาชิกในครอบครัวคนใดมีปัญหา เขาก็จะพยายามช่วยเหลือตัวเองให้มากที่สุด
55. สมาชิกในครอบครัวจะไม่ค่อยกังวลใจเกี่ยวกับเรื่องความก้าวหน้าในการทำงาน หรือผลการเรียน
56. สมาชิกบางคนในครอบครัวชอบเล่นดนตรี
57. หลังเลิกเรียน หรือหลังเลิกทำงาน สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยไปออกกำลังกาย
58. สมาชิกทุกคนในครอบครัวเชื่อว่า เราต้องทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความซื่อสัตย์
59. สมาชิกในครอบครัวต่างจัดห้องของตนเองให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
60. สมาชิกทุกคนในครอบครัว มีสิทธิเท่าเทียมกันในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องของครอบครัว

61. สมาชิกในครอบครัวของเรา มีน้ำใจต่อกันน้อยมาก
62. ไม่มีการปิดบังเกี่ยวกับเรื่องรายจ่ายในบ้านของเรา
63. เมื่อมีบางสิ่งบางอย่างไม่ลงรอยกันในครอบครัว เราจะพยายามที่จะทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างผ่านไป
ด้วยดี
64. สมาชิกในครอบครัวต่างสนับสนุนให้แต่ละคนพยายามรักษาสิทธิของตน
65. สมาชิกในครอบครัวของเรา ไม่ค่อยพยายามทำอะไรให้สำเร็จ
66. สมาชิกในครอบครัวชอบไปห้องสมุด
67. สมาชิกในครอบครัวจะไปเรียนแกะสลัก หรือทำขนม หรือทำสิ่งที่ตนเองสนใจบ้างเป็นบางครั้งเพื่อ
เป็นงานอดิเรก
68. ในครอบครัวของเรา สมาชิกแต่ละคนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันว่า “อะไรถูกและอะไรผิด”
69. สมาชิกในครอบครัวต่างมีหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน
70. เราสามารถทำในสิ่งที่สมาชิกของครอบครัวของเราต้องการ
71. สมาชิกในครอบครัวต่างเข้ากันได้ดี
72. ปกติสมาชิกในครอบครัวของเราจะระมัดระวังสิ่งที่พูด ไม่พูดให้สะท้อนใจกัน
73. สมาชิกในครอบครัวต่างแข่งขันกันและกัน
74. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ยากยิ่ง ที่จะไม่ให้ใครในครอบครัวเดือดร้อน
75. “การทำงานมีความสำคัญมากกว่าการเล่น” เป็นกฎภายในครอบครัวของเรา
76. สำหรับครอบครัวของเรานั้น การดูโทรทัศน์เป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่าการอ่านหนังสือ
77. สมาชิกในครอบครัวมักจะออกไปพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านด้วยกัน
78. หนังสือเกี่ยวกับศาสนา เป็นหนังสือที่สำคัญยิ่งของบ้านเรา
79. ครอบครัวของเรา มักใช้เงินอย่างไม่ระมัดระวัง
80. กฎระเบียบต่าง ๆ ของครอบครัวของเรา สามารถยืดหยุ่นได้
81. สมาชิกในครอบครัวของเรา มีเวลาที่จะใส่ใจหรือให้ความสนใจกันและกัน
82. เรามีสารพัดเรื่องที่จะพูดคุยกันในครอบครัวของเรา
83. เราเชื่อว่า สมาชิกในครอบครัวของเราจะไม่เอะอะโวยวาย หรือขึ้นเสียงกับคนอื่นที่ไม่ใช่คนใน
ครอบครัวของเรา
84. แต่ละคนในครอบครัวต้องรับผิดชอบการกระทำของตนเอง สมาชิกในครอบครัวคนอื่นจะไม่
ออกมาปกป้อง หรือพูดแก้ต่างให้
85. สมาชิกในครอบครัวมักจะเปรียบเทียบความสำเร็จในการทำงาน หรือการเรียนของตนเองกับคนอื่น
ๆ
86. สมาชิกในครอบครัวชอบศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม
87. กิจกรรมส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับความบันเทิงของครอบครัวของเราคือ ดูโทรทัศน์ หรือฟังวิทยุ

88. สมาชิกในครอบครัวเชื่อว่า หากใครทำบาปจะถูกลงโทษ
89. หลังจากสมาชิกในครอบครัวรับประทานอาหารกันแล้ว เราก็ช่วยกันล้างจานทันที
90. สมาชิกทุกคนในครอบครัว จะไม่แยกจากกัน จะรวมใจกันเป็นหนึ่งเดียว

-----สิ้นสุดการตอบแบบวัด-----

กระดาษคำตอบ

สภาพแวดล้อมในครอบครัว

ด้าน	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
จริง										
ไม่จริง	--1---	--2---	--3---	--4---	--5---	--6---	--7---	--8---	--9---	--10---
จริง										
ไม่จริง	--11---	--12---	--13---	--14---	--15---	--16---	--17---	--18---	--19---	--20---
จริง										
ไม่จริง	--21---	--22---	--23---	--24---	--25---	--26---	--27---	--28---	--29---	--30---
จริง										
ไม่จริง	--31---	--32---	--33---	--34---	--35---	--36---	--37---	--38---	--39---	--40---
จริง										
ไม่จริง	--41---	--42---	--43---	--44---	--45---	--46---	--47---	--48---	--49---	--50---
จริง										
ไม่จริง	--51---	--52---	--53---	--54---	--55---	--56---	--57---	--58---	--59---	--60---
จริง										
ไม่จริง	--61---	--62---	--63---	--64---	--65---	--66---	--67---	--68---	--69---	--70---
จริง										
ไม่จริง	--71---	--72---	--73---	--74---	--75---	--76---	--77---	--78---	--79---	--80---
จริง										
ไม่จริง	--81---	--82---	--83---	--84---	--85---	--86---	--87---	--88---	--89---	--90---

ตัวอย่าง เมื่อตอบเสร็จแล้ว ให้รวมคะแนนแต่ละด้าน ; การให้คะแนน ตอบตรงกับที่เฉลยให้ 1 คะแนน เช่น ด้านที่ 1 ให้รวมคะแนนข้อ 1, 11, 21, 31, 41, 51, 61, 71 และ 81 ถ้ารวมคะแนนด้าน 1 ได้ 7 คะแนน (คะแนนดิบ) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ปกติ จะได้คะแนนมาตรฐาน T - score เท่ากับ 53 ต่อจากนั้นจึงนำไปเขียนเส้นภาพในหน้าถัดไป

เกณฑ์การแปลความหมาย

เกณฑ์ปกติ : สภาพแวดล้อมในครอบครัว

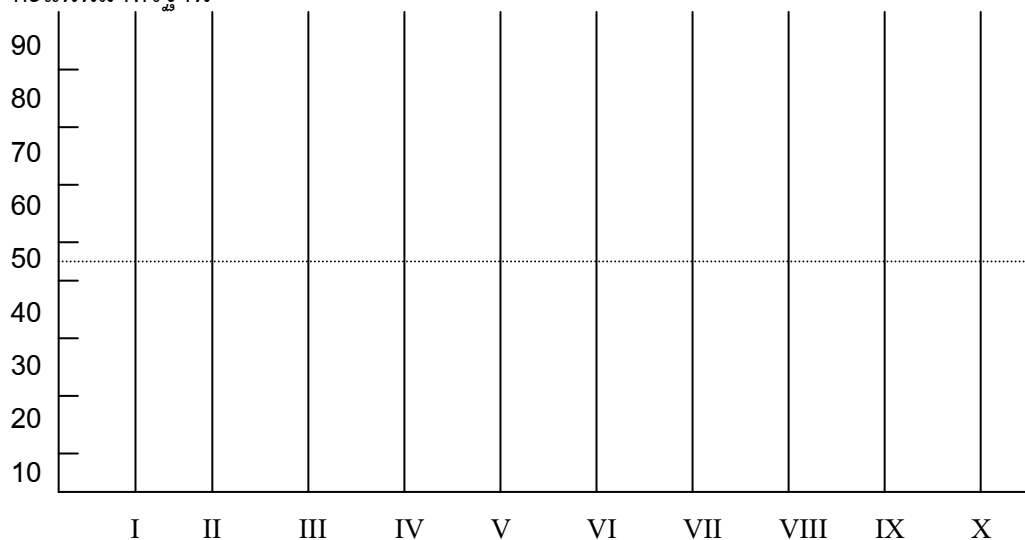
คะแนนมาตรฐาน (T - Score)						
ด้าน						
คะแนนดิบ	I	II	III	IV	V	คะแนนดิบ
9.0	68	73	81	70	72	9.0
8.5	64	70	78	66	69	8.5
8.0	60	66	75	62	66	8.0
7.5	57	63	73	57	63	7.5
7.0	53	60	70	53	60	7.0
6.5	49	57	67	49	56	6.5
6.0	46	54	65	45	53	6.0
5.5	42	50	62	41	50	5.5
5.0	38	47	59	36	47	5.0
4.5	34	44	56	32	44	4.5
4.0	31	41	54	28	41	4.0
3.5	27	37	51	24	38	3.5
3.0	23	34	48	20	35	3.0
2.5	20	31	46	15	32	2.5
2.0	16	28	43	11	28	2.0
1.5	12	25	40	7	25	1.5
1.0	9	21	38	3	22	1.0
0.5	5	18	35	-	19	0.5
0.0	1	15	32	-	16	0.0

คะแนนมาตรฐาน (T - Score)						
ด้าน						
คะแนนดิบ	VI	VII	VIII	IX	X	คะแนนดิบ
9.0	70	70	72	70	76	9.0
8.5	67	67	69	67	73	8.5
8.0	64	64	67	64	70	8.0
7.5	61	62	64	61	67	7.5
7.0	58	59	62	59	65	7.0
6.5	55	56	59	56	62	6.5
6.0	52	53	56	53	59	6.0
5.5	49	51	54	50	56	5.5
5.0	46	48	51	48	54	5.0
4.5	43	45	49	45	51	4.5
4.0	41	43	46	42	48	4.0
3.5	38	40	44	40	45	3.5
3.0	35	37	41	37	43	3.0
2.5	32	35	39	34	40	2.5
2.0	29	32	36	31	37	2.0
1.5	26	29	34	29	34	1.5
1.0	23	27	31	26	32	1.0
0.5	20	24	29	23	29	0.5
0.0	17	21	26	20	26	0.0

เส้นทาง : สภาพแวดล้อมในครอบครัว

คะแนนมาตรฐาน

ด้านที่ I ความผูกพันให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ด้านที่ II การแสดงความรู้สึก

ด้านที่ III ความขัดแย้ง การแสดงความโกรธและความก้าวร้าว

ด้านที่ IV ความเป็นอิสระด้านความคิด การตัดสินใจ

ด้านที่ V การมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จด้านการเรียน การทำงานร่วมกัน

ด้านที่ VI การมีความสนใจกิจกรรมการเมือง สังคม วัฒนธรรม และกิจกรรมเสริมสร้างปัญญา

ด้านที่ VII การมีกิจกรรมด้านนันทนาการร่วมกัน

ด้านที่ VIII การเห็นคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรม และศาสนา

ด้านที่ IX ความสำคัญของการวางแผนงานเพื่อพัฒนาครอบครัว

ด้านที่ X การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ของครอบครัว

การทำแผนที่ครอบครัว

นักบำบัดจะต้องทำแผนที่ครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้ภาพเบื้องหลังของสมาชิกแต่ละคนสามารถตรวจสอบการไหลของกระบวนการทางอารมณ์ของครอบครัวที่เกิดขึ้น ในแต่ละรุ่นได้ ตามตัวอย่างแผนภูมิครอบครัว (ทำเมื่อ พ.ศ. 2545) ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทำแผนที่ครอบครัว

แทนเพศชาย

แทนเพศหญิง

แทน เพศชาย ติดสิ่งเสพติด

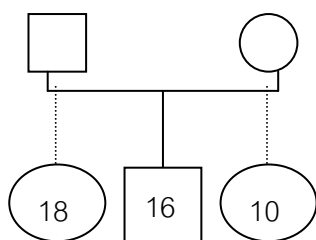
แทน เพศหญิง ติดสิ่งเสพติด

แทน เสียชีวิต

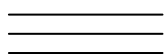
แทน แต่งงานเมื่อ พ.ศ. 2525

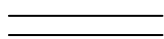
ลูกสาวคนแรก อายุ 18 ปี

ลูกชาย เป็นลูกคนที่ 2 อายุ 16 ปี

ลูกสาวคนที่ 3 เป็นลูกที่ขอมาเลี้ยงอายุ 10 ปี

เส้น 3 เส้น แทน รักผูกพันกันมาก

เส้น 2 เส้น แทน รักกัน

แทน ขัดแย้งกัน

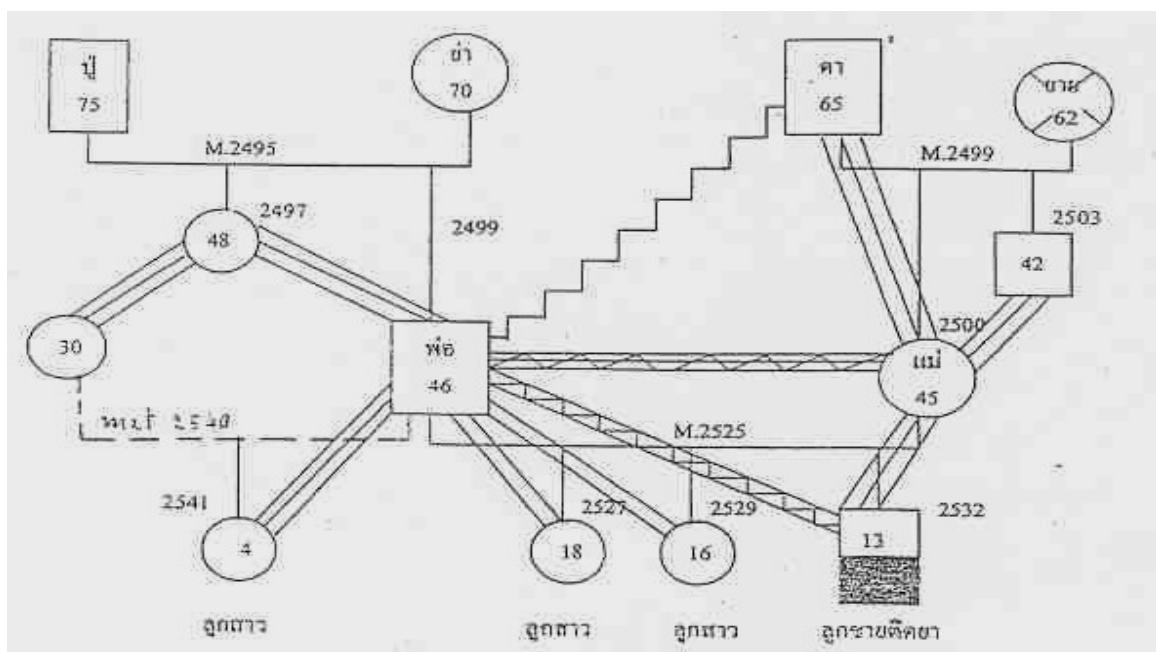

แทน ห่างเหินกัน

 แทน รักกัน แต่ขัดแย้งกัน

 แทน รักกันมาก แต่ขัดแย้งกัน

  แทน ชายและหญิง พบรักกันในปี 2540 และอยู่ด้วยกัน โดยไม่จดทะเบียนสมรส

ภาพที่ 1 แผนที่ครอบครัวหรือแผนภูมิครอบครัว

จากแผนภูมิครอบครัว ทำให้ทราบว่า พ่อกับแม่ของผู้รับการบำบัดแต่งงานในพ.ศ. 2525 มีลูกสาวคนแรกในปี พ.ศ. 2527 มีลูกสาวคนที่ 2 ในปี พ.ศ. 2529 และลูกชายในปีพ.ศ. 2532 พ่อกับแม่มีความใกล้ชิดกันมากแต่ชอบทะเลาะกัน แม่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับลูกทุกคนดี โดยเฉพาะลูกชายคนเล็กจะมีความใกล้ชิดกันมากกว่าพี่สาวทั้ง 2 คน ส่วนพ่อจะมีความใกล้ชิดกับลูกสาวมากกว่าลูกชายซึ่งติดยาเสพติดทำให้เกิดความขัดแย้งกับพ่อมาก ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 พ่อได้พบกับผู้หญิงคนหนึ่ง ซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับพี่สาวของพ่อมากและมีลูกสาวด้วยกัน 1 คน ซึ่งพ่อรักและผูกพันมาก จึงทำให้พ่อเกิดความขัดแย้งกับแม่และตาเป็นอย่างมาก เนื่องจากตารักและผูกพันใกล้ชิดกับแม่มาก

การวาดภาพครอบครัว : วางกระดาษตามแนวนอน

คำสั่ง : ขอให้วาดภาพสมาชิกทุกคนในครอบครัว รวมทั้งตัวคุณด้วย และแต่ละคนกำลังทำอะไร พยายามวาดรูปทุกคน อย่าวาดรูปการ์ตูนหรือวาดเป็นแท่ง ๆ

แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว

แบบประเมินนี้ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมิน มีจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว มีทั้งหมด 4 หน้า มีข้อคำถามจำนวน 34 ข้อ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้เป็นข้อความสอบถามข้อมูลส่วนตัวของท่าน เมื่อท่านอ่านแล้วให้
เติมข้อความลงใน

ช่องว่างหรือทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง หน้าข้อความตรงตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ชื่อของท่าน .....นามสกุล.....

1. สถานภาพของท่านในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก

2. อายุของท่าน..... ปี

3. เพศ ชาย
 หญิง

4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว .....คน

5. ลักษณะครอบครัวประกอบด้วย

- ครอบครัวที่มีพ่อ แม่ และมีลูก 1-2 คน
- ครอบครัวที่มีพ่อ แม่ และมีลูกมากกว่า 2 คน
- ครอบครัวที่มีพ่อ แม่ และญาติอยู่ร่วมกัน
- ครอบครัวที่มีแต่พ่อและลูก
- ครอบครัวที่มีแม่และลูก
- อื่นๆระบุ.....

6. รายได้ของครอบครัว..... บาทต่อเดือน

- เพียงพอ
- ไม่เพียงพอ
- อื่นๆระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้เป็นสถานการณ์ทั่วไปที่อาจเกิดขึ้นในทุกครอบครัว ขอให้ท่านพิจารณาแต่ละข้อความ แล้วตัดสินใจเลือกข้อที่ตรงกับสถานการณ์ภายในครอบครัวของท่านมากที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็นเพียงข้อเดียว และกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ แต่ละช่องมีความหมายดังนี้

จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นเกิดขึ้นจริงอย่างสม่ำเสมอในครอบครัวของท่าน

ส่วนใหญ่จริง หมายถึง ข้อความนั้นเกิดขึ้นจริงหลายครั้งในครอบครัวของท่าน

จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริงบ้าง ไม่จริงบ้างเป็นครั้งคราวในครอบครัวของท่าน

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริงน้อยมากในครอบครัวของท่าน

ไม่จริงเลย หมายถึง ข้อความนั้นไม่เคยเกิดขึ้นในครอบครัวของท่าน

ข้อ	สภาพครอบครัว	จริงมากที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
1.	<u>ด้านสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัว</u> ข้าพเจ้ากับสมาชิกครอบครัวไม่ค่อยได้พูดคุย ปรีกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน					
2.	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาอะไร ข้าพเจ้าก็จะปรึกษาคนในครอบครัว					
3.	ข้าพเจ้ากับสมาชิกครอบครัวรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันเสมอแม้ว่าจะไม่เห็นด้วย					
4.	เมื่อครอบครัวของเราประสบปัญหาทุกคนจะช่วยกันแก้ไข					
5.	ข้าพเจ้าและสมาชิกครอบครัวตกลงกันว่าทุกคนมีอิสระที่จะกระทำหรือตัดสินใจด้วยตนเอง					
6.	ข้าพเจ้าและสมาชิกครอบครัววางแผนร่วมกันเกี่ยวกับอนาคตของครอบครัว					

ข้อ	สภาพครอบครัว	จริงมากที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
7.	ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัว ข้าพเจ้ามักจะพูดตำหนิ หรือวิพากษ์วิจารณ์ การกระทำของคนในครอบครัว					
8.	ข้าพเจ้ากับสมาชิกครอบครัวมักจะพูดขัดคอกัน พูดแทรก และพูดไม่เข้าเรื่องเป็นประจำ					
9.	บางครั้งคำพูดของข้าพเจ้าก็มักไปทำร้าย ความรู้สึกของสมาชิกครอบครัวบางคน					
10.	เมื่อสมาชิกครอบครัวบางคนพูด หรือทำให้ ข้าพเจ้าไม่พอใจ ข้าพเจ้าจะไม่พูดด้วย					
11.	ข้าพเจ้าและสมาชิกครอบครัวต่างพูดจากันโดย ใช้คำพูด น้ำเสียงที่เข้าใจกันและเป็นกันเอง					
12.	ด้านการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกครอบครัว ข้าพเจ้าปฏิบัติหน้าที่ตามที่สมาชิกครอบครัว ตกลงกัน					
13.	ข้าพเจ้าและสมาชิกทุกคนในครอบครัวต่าง ช่วยกันกำหนดกฎเกณฑ์ของครอบครัวเพื่อ เป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน					
14.	ข้าพเจ้าและสมาชิกครอบครัวต่างช่วยกัน ทำงานบ้านตามที่ตกลงกัน					
15.	กฎระเบียบต่างๆ ของครอบครัวของเรา สามารถยืดหยุ่นหรือเปลี่ยนแปลงให้ เหมาะสมได้					
16.	เมื่อข้าพเจ้าหรือสมาชิกครอบครัวคนใดทำผิด กฎระเบียบของครอบครัว ทุกคนจะต้องถูกลง โทษตามเงื่อนไขที่ตกลงกันได้					
17.	ด้านบทบาทของสมาชิกครอบครัว ครอบครัวของข้าพเจ้าจะช่วยกันกำหนดบทบาทและ หน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน					

ข้อ	สภาพครอบครัว	จริง มากที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	ไม่ จริง เลย
18.	ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นสมาชิกของครอบครัว ข้าพเจ้าจะไม่ทำอะไรให้ทุกคนไม่สบายใจ					
19.	บทบาทหน้าที่สำคัญของข้าพเจ้าในครอบครัวคือ ปฏิบัติตัวให้เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกที่ดี					
20.	ข้าพเจ้าและสมาชิกครอบครัวต่างปฏิบัติหน้าที่ ตาม บทบาทของแต่ละคน					
21.	บางครั้งเมื่อสมาชิกของครอบครัวบางคนไม่ อยู่บ้าน ข้าพเจ้าก็ทำหน้าที่แทนได้					
22.	ด้านความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างสมาชิก ครอบครัว ข้าพเจ้าและสมาชิกครอบครัวต่างรักและห่วงใยกัน และกัน					
23.	ข้าพเจ้าจะได้ถามทุกข์สุขของสมาชิกครอบครัวอยู่ เสมอ					
24.	ส่วนมากข้าพเจ้าและสมาชิกครอบครัวจะต่างคน ต่างอยู่ ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกัน					
25.	เมื่อสมาชิกครอบครัวผิดหวัง ท้อแท้ ข้าพเจ้าจะ เข้า ไปพูดคุย และคอยให้กำลังใจ					
26.	ข้าพเจ้าและสมาชิกครอบครัวไม่เคยหวาดระแวงกัน					
27.	ด้านความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างสมาชิก ครอบครัว (ต่อ) ข้าพเจ้ารู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว					
28.	ข้าพเจ้าและสมาชิกครอบครัวต่างให้ความสำคัญ ของกันและกัน					
29.	ถ้าสมาชิกในครอบครัวไม่เข้าใจความคิดความรู้สึก ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะพยายามชี้แจง เพื่อให้ทุก คนเข้าใจกัน					

ข้อ	สภาพครอบครัว	จริงมากที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
30.	ด้านการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกครอบครัว ข้าพเจ้าและสมาชิกครอบครัวพยายามหาเวลา รับประทานอาหารร่วมกัน อย่างน้อยสัปดาห์					
31.	เวลาอยู่บ้านข้าพเจ้าและสมาชิกครอบครัวจะดู โทรทัศน์ด้วยกัน					
32.	ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าและสมาชิกครอบครัวจะไป ท่องเที่ยวด้วยกัน					
33.	พอถึงวันเกิดของคนในครอบครัว ข้าพเจ้าและ ทุกคนในครอบครัวจะอวยพรให้เจ้าของวันเกิด					
34.	ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าและสมาชิกครอบครัว จะชวนกันไปทำบุญ					

ความเข้มแข็งของครอบครัว มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 34 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัวมีจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1-6
2. ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัวมีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 7-11
3. ด้านการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกครอบครัวมีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 12- 16
4. ด้านบทบาทของสมาชิกครอบครัวมีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 17-21
5. ด้านความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวมีจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อ 22-29
6. ด้านการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกครอบครัวมีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 30-34

การให้คะแนน

	จริงมากที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้าง	จริงน้อยมาก	ไม่จริงเลย
ข้อความทางบวก	5	4	3	2	1
ข้อความทางลบ	1	2	3	2	5

- ข้อความทางลบได้แก่ข้อ 1,7,8,9,10 และ 24
- ให้รวมคะแนนรายด้าน
- และรวมคะแนนทุกข้อ

วัตถุประสงค์ของการวาดภาพ บ้าน ต้นไม้ และรูปคน มีสาระสำคัญดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน ต้นไม้ และรูปคน รวมทั้งลักษณะที่สำคัญอื่นๆ เช่น ขนาดของภาพ ความหนักเบาของเส้นที่วาด การระบายภาพ การวางภาพ
2. เพื่อศึกษาความรู้สึก และทัศนคติของผู้วาด ที่มีต่อ บุคคลสำคัญในชีวิตของเขา หรือมีความรู้สึกต่อตนเอง
3. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เข้าใจผู้รับบริการที่เป็นผู้วาดมากยิ่งขึ้น ห้ามแปลความหมายของภาพให้ผู้รับบริการทราบ

วิธีดำเนินการ

วิธีดำเนินการ การวาดภาพ บ้าน ต้นไม้ และรูปคน ประกอบด้วย

1. **อุปกรณ์** ประกอบด้วย กระดาษขาว ไม่มีเส้น ขนาด 11" X 8 1/2 " หรือ A-4 และดินสอ 2 ปี พร้อมยางลบ
2. **การดำเนินการ**

การวาดภาพ บ้าน ต้นไม้ และรูปคน ให้ผู้รับบริการวาดเป็นรายบุคคลเพื่อสังเกตพฤติกรรมการวาด การแสดงออกทางอารมณ์ - ความรู้สึกขณะวาด

3. **คำสั่ง**

ให้ผู้ดำเนินการทดสอบ หรือผู้บำบัด หรือนักจิตวิทยา วางกระดาษ A4 ตามแนวนอน แล้วพูดกับ

ผู้รับการทดสอบหรือผู้รับบริการว่า “ให้วาดรูปบ้าน 1 หลัง ต้นไม้ 1 ต้น และรูปคน

1 คน บน

กระดาษแผ่นนี้ พยายามวาดรูปคนทั้งคน ไม่วาดรูป การ์ตูน และคนๆนั้นกำลังทำอะไร”

การวิเคราะห์การวาดภาพ บ้าน ต้นไม้ และรูปคน มีสาระสำคัญดังนี้

1. บ้าน เป็นสัญลักษณ์สะท้อนถึง ความรู้สึกที่มีต่อแม่ของผู้วาด
2. ต้นไม้ เป็นสัญลักษณ์สะท้อนถึง ความรู้สึกที่มีต่อพ่อของผู้วาด
3. รูปคน สะท้อน “ ความรู้สึกที่มีต่อตนเอง “
4. ความเกี่ยวข้องของตำแหน่ง บ้าน ต้นไม้ และรูปคน พิจารณาจากการวางตัวบุคคล

การวางตัวบุคคล จะชี้ให้เห็นว่า เขามีความใกล้ชิดหรือ ทำตัวให้เหมือน หรือ เลียนแบบ “ พ่อหรือแม่มากกว่ากัน “

4.1 ถ้าวาดรูปคนไว้ตรงกลางของบ้านและต้นไม้ แสดงว่าผู้วาดต้องการได้รับการปกป้อง หรือ พยายามให้

พ่อแม่ได้อยู่ร่วมกัน หรือ พยายามประสานความรู้สึกระหว่าง พ่อ แม่ ลูก

4.2 เมื่อ พ่อหรือแม่ มีท่าที่แสดงอำนาจ → ภาพที่วาดจะแสดงที่ขนาดของภาพ โดย เน้นที่อัตราส่วน

(ภาพใดขนาดใหญ่กว่ากัน)

4.2 เมื่อพ่อ แม่ มีลักษณะขัดแย้งกัน หรือ มีอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่สนิทสนมกัน ไม่ ใกล้ชิดกันกับ

ผู้วาด → สัญลักษณ์ที่วาดก็แยกออกจากกัน มีช่องว่างห่างไกลกันมาก

4.4 เมื่อพ่อหรือแม่จากไปหรือเสียชีวิต → สัญลักษณ์ที่วาดที่ปรากฏบ่อยๆคือ ภาพคน จะตัวเล็ก ภาพ

บ้าน ภาพต้นไม้ จะมีขนาดเล็กและระยะไกลในแผ่นกระดาษ

5. ขนาดของภาพ

ถ้าวาดรูปคนขนาดใหญ่กว่า บ้าน ต้นไม้ แสดงว่า

5.1 พลังอารมณ์ของผู้วาด มุ่งอยู่ภายในตนเอง หรือ

5.2 ผู้วาด อาจมีความรู้สึกไม่อบอุ่น รู้สึกว่าตนเองมีข้อบกพร่องจึงพยายามจะชดเชย ความรู้สึกเหล่านี้

เพื่อทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ตัวเองสมบูรณ์ขึ้น และเพื่อให้เข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้นหรือ

5.3 ผู้วาด อาจค่อนข้างเอาแต่ใจตนเอง หรือ ชอบโอ้อวด จึงต้องการ จัดการกับชีวิตที่เคย ถูกบังคับโดยเสาะ

หาการแสดงออก

6. น้ำหนักของการวาดภาพว่าคมมากน้อยเพียงใด

6.1 ถ้าวาดภาพ โดย กดหนักผิดปกติ แสดงถึง ผู้วาด

- รู้สึกเครียดมาก
- แสดงออกด้วยความรุนแรง
- มีแนวโน้มก้าวร้าว หรือ
- มีความทะเยอทะยาน

- 6.2 ถ้ากดเบามาก แสดงถึง ผู้วาดรู้สึก
- ลังเล ไม่แน่ใจ ขลาด กลัว ไม่เด็ดขาด รู้สึกไม่ปลอดภัย
  - ไม่ค่อยมีพลัง มีแนวโน้มเศร้า ทุกข์ใจ ซึมเศร้า
  - มีปัญหาด้านการปรับตัว
7. ถ้าแบ่งบ้านเป็นห้องๆ ช่องๆ มีเส้นขีดแบ่งความเป็นส่วนตัว แสดงว่า ผู้วาด
- มีความรู้สึกโดดเดี่ยว ต้องการแยกตัว หลีกหนี
  - มีความรู้สึกว่า ถูกทอดทิ้ง ถูกปฏิเสธหรือไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น
  - มีความรู้สึกกลัวบุคคลอื่น
  - ปฏิเสธหรือยากที่จะยอมรับความรู้สึกที่สำคัญๆ
  - ไม่ต้องการติดต่อสื่อสารกับใคร
  - พยายามปกป้องตนเอง จากภัยรอบข้าง
8. วาดรูปคนอยู่ในบ้าน แสดงว่า ผู้วาดต้องการความปลอดภัย
9. วาดภาพ บ้าน ต้นไม้ รูปคน อยู่ด้านล่างของแผ่นกระดาษ แสดงถึง ผู้วาด มีความรู้สึก
ด้อย รู้สึกสลดหดหู่
กับชีวิต อยู่อย่างไรก็ขอยู่อย่างนั้น หรือ ผู้วาดรู้สึกว่า ชีวิตครอบครัวยุคของตนไม่มั่นคง
10. วาดภาพ เมฆมืดทึบ หมอก พายุ แสดงถึง ผู้วาดมีความวิตกกังวลที่รุนแรง กลุ่มใจ
หนักใจไปหมด หรือ
กลัว หรือ มีจิตใจอารมณ์ที่ไม่สงบ รู้สึกวุ่นวายใจ
11. วาดภาพกิ่งก้านของต้นไม้วนอยู่กับที่ แสดงถึง ชีวิตนี้ไม่มีที่ไป ไม่รู้จะทำอย่างไร
12. วาดภาพกิ่งก้านของต้นไม้ลู่ลงมากๆ แสดงถึง คิดถึงแต่อดีต ย้ำคิด คิดซ้ำๆ เจ็บปวด
เจ็บซ้ำใจ ค้างใจ
คิดไม่ตก
13. วาดลำต้น มีกิ่งก้านเจริญเติบโต ขยายใหญ่ไปด้านบนของลำต้น แสดงถึง ผู้วาดเป็นคน
ที่มีชีวิตชีวา
มีความสนใจเพิ่มมากขึ้น เมื่ออายุมากขึ้น
14. วาดต้นไม้ที่มีแต่กิ่งก้าน แห้งตาย หรือวาดต้นไม้ตาย แสดงถึงการจาก การตาย รู้สึกว่า
ไม่เหลืออะไรใน
ชีวิต
15. วาดต้นไม้ที่ใบไม้ร่วง แสดงถึง ผู้วาดมีความเศร้าที่รุนแรงต่อเนื่อง มีความเศร้าและ
น้ำตาที่สัมพันธ์กับ

ความตาย หรือความสูญเสีย

16. วาดต้นไม้ และมีผลไม้หล่นจากต้น แสดงถึง บุคคลที่มีจิตใจ มีความรู้ดีที่ว่า ถูกทำลายชื่อเสียง เกียรติยศ
17. วาดต้นไม้ และมีผลไม้บนต้น แสดงว่า ผู้วาดปรารถนาจะกลับไปมีชีวิตที่ได้รับการเลี้ยงดู ครอบคลุมประหวม เหมือนเมื่อตอนเด็กๆ

แบบบันทึกการบำบัดครอบครัว

1. วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ .....
2. ชื่อ-นามสกุล .....
- วัน เดือน ปี เกิด .....
- ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่.....ถนน.....อำเภอ.....จังหวัด.....
- โทรศัพท์ .....
- สถานที่สามารถติดต่อได้สะดวก .....
- ระดับการศึกษา .....
- อาชีพ .....
- รายได้ต่อเดือน .....
3. สาเหตุที่มาขอคำปรึกษา
  - มีผู้แนะนำให้มา   มาด้วยตนเอง
  - อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
4. อาการสำคัญของผู้รับการบำบัด(ตาม que ผู้รับการบำบัดบอกในครั้งแรกที่มารับบริการ)

คือ .....

อาการที่เป็น : เป็นมานานเพียงใด

  - เป็น ๆ หาย ๆ
  - เป็นมาเป็นระยะเวลา .....ปี.....เดือน
  - มีอาการเพิ่มขึ้น หรือ เท่าเดิม

การนอน : นอนวันละประมาณ.....ชั่วโมง

  - : นอนหลับสนิท   นอนไม่ค่อยหลับ

การรับประทานอาหาร(รับประทานอาหารอะไรได้หรือไม่ได้): .....

การพึ่งยา : ใช้อย่าอะไรบ้าง

น้ำหนัก : หนัก.....กิโลกรัม

  - : น้ำหนักลด   น้ำหนักเพิ่ม   น้ำหนักคงที่
  - : ความสูง.....เซนติเมตร

อาการทางประสาท

  - หลอนทางหู   หลอนทางตา
  - ความถี่ของอาการหลอนที่เกิดขึ้น (บ่อยเพียง).....

อาการหลง มีอาการหลง   ไม่มีอาการหลง

  - ความถี่ของอาการหลงที่เกิดขึ้น(บ่อยเพียงใด).....

5. ความเป็นมาของปัญหาที่มาขอรับการ

บำบัด:.....
 .....
 .....

6. ลักษณะทั่วไปของผู้รับการบำบัดหรือผู้ป่วย

รูปร่าง:.....
 การแสดงออกทาง,สีหน้า ท่าทาง:.....
 การพูด:.....
 การแต่งกาย:.....

7. ประวัติการศึกษา

ผลการเรียนอยู่ในระดับ.....คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ.....

รู้สึกอย่างไรกับผลการเรียน

- พอใจ
 ไม่พอใจ
 อยากเรียนต่อ

ชอบวิชาใดมากที่สุด.....เพราะอะไร.....

ไม่ชอบวิชาใดมากที่สุด.....เพราะอะไร.....

8. ประวัติสุขภาพ

ปัจจุบันมีสุขภาพอย่างไร แข็งแรง
 ไม่ค่อยแข็งแรง
 ป่วยบ่อย

9. ประวัติทางสังคม

ชอบเข้าสังคม ชอบสันโดษ

มีเพื่อนสนิทกี่คน.....

เพื่อนคนที่สนิทที่สุด คือ 1.....

2.....

3.....

มีเพื่อนต่างเพศหรือไม่

- มี ไม่มี
 ถ้ามี ชื่ออะไร.....
 สนิทกับเพื่อนต่างเพศ มากเพียงใด.....

10. ประวัติครอบครัว

บิดา ชื่อ-นามสกุล.....อายุ.....ปี
 สถานภาพ.....การศึกษา.....
 ศาสนา.....อาชีพ.....รายได้ประมาณ.....บาท/เดือน
 บุคลิกภาพ.....
 มารดา ชื่อ-นามสกุล.....อายุ.....ปี
 สถานภาพ.....การศึกษา.....
 ศาสนา.....อาชีพ.....รายได้ประมาณ.....บาท/เดือน
 บุคลิกภาพ.....

ผู้รับการบำบัด เป็นบุตร หรือธิดา คนที่.....

มีพี่.....คน มีน้อง.....คน

บุคลิกภาพของพี่แต่ละคน.....

.....

บุคลิกภาพของน้องแต่ละคน.....

.....

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับการบำบัดกับพี่น้องแต่ละคน.....

.....

ผู้รับการบำบัดสนิทกับพี่หรือน้องคนไหนบ้าง.....

.....

ผู้รับการบำบัดสนิทกับบิดามากน้อยเพียงใด.....

.....

ผู้รับการบำบัดสนิทกับมารดามากน้อยเพียงใด.....

.....

ความรู้สึกต่อบิดา.....

ความรู้สึกต่อมารดา.....

เหตุการณ์ที่ผู้รับการบำบัดประทับใจครอบครัว.....

เหตุการณ์ที่ผู้รับการบำบัดรู้สึกสะเทือนใจเกี่ยวกับครอบครัว.....

.....

12. ประวัติในอดีตของผู้รับการบำบัด

ชีวิตในวัยเด็ก.....

.....

เหตุการณ์ที่ประทับใจในวัยเด็ก/เหตุการณ์ที่ไม่สบายใจในวัยเด็ก.....

.....

ชีวิตในวัยรุ่น.....

เหตุการณ์ที่ประทับใจในวัยรุ่น/เหตุการณ์ที่ไม่สบายใจในวัยรุ่น.....

.....

13. ประวัติการติดสิ่งเสพติด

สิ่งเสพติดที่เสพคือ.....

ระยะเวลาที่เสพ เสพมานานเพียงใด.....ปี.....เดือน.....วัน

ได้ไปรับการบำบัดที่ใดบ้าง.....

ผลการบำบัด.....

14. ประวัติทางเพศ.....

15. สรุปผลการสัมภาษณ์

อาการสำคัญ.. ..

การวินิจฉัย.....

การให้ความช่วยเหลือ.....

การส่งต่อเพื่อการบำบัด/ให้คำปรึกษา.....

การวางแผนการบำบัด: .....

นัดครั้งต่อไป วันที่.....เดือน.....พศ.....

ลงชื่อ.....

(นางสาว นาง นาย.....)

ผู้บำบัด

วันที่.....เดือน.....พศ.